

KNIHOVNA POKROKU

Svazek 156

BENEŠ KRABICE Z WEITMILE

**Panování
císaře
Karla IV.**

1 9 4 0

**Nákladem a tiskem Pokroku,
Praha II., Legerova 34**

BENEFICIUS DICHUS WALBURG
 CANONICUS PRAGENSIS - RUDOLPHUS
 DIRECTOR FABRICAE TERNIS OBIIIT
 ANNO - DNI - M - C - C - C - LXXV - DIE
 XXVII MENSIS JULII

Pokrok, Praha.

Archiv Pokroku.

Poprsí v triforiu: Beneš Krabice z Weitmile.

Beneš Krabice z Weitmile

Panování císaře Karla IV.

1940

Nákladem a tiskem Pokroku v Praze

Úvod

Beneš Krabice z Weitmile, jehož vypsání Karlova panování vychází tu česky po prvé, jako nový svazek Knihovny Pokroku, nevyrovná se jako spisovatel prvnímu dějepisci našemu Kosmovi, ale zasloužil jistě již dávno, aby jeho práce došla zpřístupnění jako vzácná památka naší národní kultury. Žádný milovník našich dějin neodloží bez hlubokého dojmu tento prostý, ale pěkný obraz vlády Otce vlasti, viděný oddaným a císaři blízkým a přece nezávislým představitelem tehdejší české inteligence.

Je to, jak je skoro samozřejmé v této době, duchovní, kanovník pražské katedrály u sv. Víta, syn rytířské rodiny, která se psala po zaniklém hradě u Smrkovic na Bydžovsku. Byl zároveň správcem stavby katedrály, která byla právě tehdy v největším rozmachu; za věrnou tu práci se mu dostalo cti, že Petr Parléř zařadil také jeho poprsí do slavné galerie svatovítského triforia vedle členů panovnického rodu, takže je mezi českými dějepisci první, kterého známe jeho tváří. Ale snad ještě více si zasloužil té pocty svou knihou. Jí si postavil pomník trvalejší než byl náhrobek u sv. Víta, v němž došel trvalého odpočinku a který dávno vzal za své.

Byl již na sklonku svých dnů, když se asi roku 1370 chopil pera, aby vyhověl přání císaře Karla a dovedl až do vlastní doby dílo o českých dějinách, vzniklé u sv. Víta prodloužením kroniky Kosmovy a několika jeho pokračovatelů od r. 1283. V té práci se mohl opřít o kroniku staršího svého současníka kanovníka Františka, která líčí ještě počátky vlády Karlovy, ale císaři nevyhovovala příkrými soudy o jeho otci Janovi. Pro vypsání Karlova mládí a počátků jeho vládařství mohl užít vlastního životopisu císařova, známého u nás krásným překladem K. Hrdiny (u Laichterů), nyní pak novým od Jak. Pavla, čímž podstatně pokročil nad svého předchůdce. Vlastní, téměř úplně samostatnou práci Benešovou je však vyličení Karlovy vlády od zvolení za krále německého, které má čtenář v rukou.

Je to živý, podrobný a některými svými podrobnostmi neocenitelný obraz českých dějin v letech 1346—1374. V jeho středu je v duchu doby Karel a panovnická rodina. Veliký král a císař byl nám snad lépe portretován cizinci, jako byl zejména Florenčan G. Villani, u Krabice můžeme však Karla IV. sledovat ještě s mnoha jiných stránek. Vidíme ho tu v nádheře slavnosti dvorských i státních, zvláště však v každodenní tvrdé, černé práci vladařské, která založila jeho velikost. A vidíme ho v růstu jeho díla, v rozmachu jeho drahé Prahy i celé země, jak zkvétají v slunné pohodě, kterou jim zabezpečil neúmornou svou prací. Před našima očima vyrůstá Praha s Hradem, s novou katedrálou a novou Prahou, založenou

pro první universitu střední Evropy, i s novým prudčím životem duchovním, s počátky náboženského hnutí, které potom uzraje Husem a jeho druhy a žáky. Velké ty časy ožívají před námi i se svými různými pohromami živlů i epidemií, s těžkými starostmi a drobnými i zlověstnými stíny, které jsou rubem jejich slávy.

Neposledním půvabem kroniky je to, jak se v ní zrcadlí spisovatelova povaha, zejména jeho zdravé a ušlechtilé češství. Jak ukazuje hned zvláštní zajímavá předmluva, která zahajuje vypsání Karlovy vlády, byl si dobře vědom dějinného významu okamžiku, kdy se koruny německého krále a pak i císaře dostalo po prvé českému králi, a vážil si cti, že smí ličit tak slavné údobí českých dějin, právě vyvrcholující po čtvrtstoletém již trvání. Toto odpovědné vědomí i hrdost nad činy a úspěchy velkého krále, tvůrce největšího rozmachu české koruny, proniká celou prací, nikdy však nevybočí z mezí. Hluboká oddanost, která se ráda pochlubí důvěrnostmi z dvorských kruhů a pěkný patriotism, který podstatně doplňuje kronikářovu oddanost panovnickému rodu, jsou si dobře vědomy hranic, kde po známých slovech Lessingových patriotism přestává býti ctností. »Rád chválím vlastní národ,« praví Beneš pěkně, když vylíčil řádění císařova vojska za válečné mobilisace, »avšak v tom jej chválit nemohu, když páchá takovéto surovosti na ubohých.« A náš kanovník je přesvědčen, že národ pykal za to spravedlivým trestem.

Mužná tato slova jsou ke cti nejen kroniká-

řovi, ale i jeho králů. Bylať kniha psána Karlovi a pro něho. Císař sám ji měl dokonce doplniti tam, kde Krabice nemohl býti poučen s dostatek, jak nasvědčuje poznámka na závěru vypsání druhé císařovy jízdy do Říma, obracející se jasně na samého Karla. Smrt pohřichu zmařila takovéto dokonání díla. Tuše zřejmě již blížící se skon, odkazuje Krabice v r. 1374 hradčanský svůj dům a z listopadu toho roku pochází poslední událost, kterou napsal. Pak snad již ulehl a 27. července 1375 zemřel, aniž možno říci, že podal císaři své dílo. Je nám zachováno v jediném rukopise, který podává přepis původního prvopisu, pořízený nepochybně již po kronikářově skonu. Kronika nevešla tedy asi do veřejnosti a nestala se základem další činnosti dějepisické, jak bylo nejspíše přáním císařovým; byl by býval zřejmě rád, aby u svatovítské katedrály vzniklo trvalé středisko dějepisické práce, jak tomu bylo ve Francii v opatství St.-Deniském. Karel IV. byl v těchto letech zavalen přílišnými starostmi, aby byl mohl vyhledat zemřelému kronikářovi nástupce, a brzy, v listopadu 1378, následoval ho do hrobu. V kanovníku Benešovi zemřel takto poslední kronikář, který vzešel ze staroslavné katedrály.

*Překlad je pořízen podle vydání Jos. Emlera ve sbírce *Prameny dějin českých IV.*, 1884 (nákl. Historického spolku v Praze).*

F. M. Bartoš

Dříve, než přistoupím k vypsání velikých činů Karlových, prosím tě, čtenáři, abys mi nezazlíval, že píši tak hrubým a neumělým slohem o věcech tak slavných. Nikdy jsem se totiž neučil umění řečnickému a gramatiku jsem málo studoval. Uvážil jsem však, že lidé vzdělaní opomněli psáti Pražskou kroniku od časů krále Otakara, ježto byli zaneprázdněni jinými důležitými věcmi. Aby tedy vzpomínka na to, co se sběhlo od té doby, nevymizela úplně, rozhodl jsem se sepsati, co jsem našel v rozličných knížkách a o čem jsem slyšel vypravovati starší. Ne že by vše bylo tak pravdivé jako evangelium, ale věř, co lze věřiti, a oprav, co třeba opravit; a jestliže jsem snad v tom, co bylo nebo bude napsáno, psal z nedopatření nebo špatně jsa poučen, něco, co by bylo na újmu cti panovníka nebo mých představených církevních nebo vlasti, či snad třeba i osob soukromých, pokládám to za nenapsané a nevyřčené, protože psáno jest: »Nebudeš zlořečiti knížeti lidu svého« a jinde: »Kdo by zlořečil knížeti, ať smrtí umře.« Odvolávám to a jsem hotov napravit a podrobuji sebe i to, co jsem již napsal a co napíši, opravě svého pana arcibiskupa a kapituly pražského kostela, jejichž nařízení chci být poslušen trvale a s veškerou úctou v tom i ve všem jiném. Toto jsem proto napsal na svoji

omluvu, protože v mnohomluvnosti zřídka chybí hřích a stejně těžko je vyhnouti se omylu tam, kde se mnoho píše a ponejvíce o činech knížat, do jejichž rady chudí nejsou připouštěni.

L. P. 1346 pan papež Kliment VI. viděl a uvážil, že se Ludvík Bavor, který zaujímal císařství, nechce se po tolikerém zločinu, jehož se dopustil vůči církvi římské, obrátiti k pokání, nýbrž že nedbá všech soudních nálezů apoštolského stolce, jako by byl hluch, nijak si jich neváže, a dává jiným špatný příklad. A protože již dávno byl papežskými rozsudky odsouzen jako Saul a složen s císařství a knížata a vasalové říše byli zproštěni závazku věrnosti k němu, aby římská církev nepostrádala svého ochránce a zastánce, nařídil papež volitelům svaté říše listinami bulou zpečetěnými, aby přistoupili k volbě budoucího římského krále, aby mohl býti potom povýšen k císařství. Tito pak volitelé, jako poslušní synové sešli se na místě, jehož jméno jest Rense na rýnském ostrově, kde onen akt obyčejně bývá konán, a když byli vzývali milost sv. Ducha, totiž arcibiskup mohučský, kolínský a trevírský, jakož i král český Jan a vévoda saský Rudolf, kdežto jiní dva volitelé, markrabí braniborský a falckrabí rýnský, byli ze zarputilosti nepřítomni, dali své hlasy nejjasnějšímu knížeti panu Karlovi, prvorozenému synu krále českého a markraběti moravskému, a zvolili jej za čekatele koruny římské, ve svátek svaté Markéty. Ačkoliv pak kníže ujišťoval je svojí nedostatečností a od počátku se vzpěchoval dáti souhlas ke svému zvolení,

přece překonán byv prosbami knížat volitelů i jiných knížat a neodvažuje se vzepříti božimu řízení a zvláště v zájmu státu, který byl špatně spravován, přivolil ke svému zvolení, leč s podmínkou, že se to, co se v té věci stalo, bude líbiti apoštolské stolici. Dychtil totiž dosáhnouti této vrcholné hodnosti ne vzpurnou pýchou po nějaké postranní cestě, ale dostoupiti jí hlavním vchodem, totiž skrze zástupce Ježíše Krista. Brzy poté vyšlou knížata volitelé své zvláštní vyslance, totiž cti-hodného otce v Kristu pana Arnošta, prvního arcibiskupa sv. kostela Pražského, a vznešeného knížete, pana Mikuláše, vévodu opavského a ratibořského, s dekretem o volbě k nejvyššímu pontifikovi do města Avignonu, kde tehdy sídlil papežský dvůr. Ti byli papežem i kardinály přijati při svém příchodu s poctami. A tak řečený již pan Arnošt, protože byl velmi výmluvný a vzdělaný, měl před papežem a kardinálským kolegiem ve veřejném sedění krásné a mistrovské kázání, jehož thematem bylo to, co jest psáno v knize králů: »Na Tebe hledí oči Izraele, abys usoudil, kdo má sedět na trůnu.« A tento výrok obrátil skvěle na tuto volbu a na nového zvolence. Že však arcibiskup v tomto thematě nepřipojil onen přívlastek »tvém«, pan papež Kliment VI., který sám byl mistrem svaté theologie, svolav na druhý den svaté kolegium ve veřejném sedění za přítomnosti všech prelátů znovu si obral totéž téma a připojil, co se nalézá v biblickém textu, totiž: »Kdo by měl seděti na trůně tvém«, a ukázal jak stolice apoštolská přenesla císařství z Řeků na Němce a že se

proto právem mělo říci »na trůně tvém«, protože jak podle práva, tak podle obyčeje římscí králové a císařové mají přísahati apoštolské stolici úctu, poslušnost a věrnost.

Dokončiv toto kázání, papež mnohonásobně doporučil osobu pana Karla, zvoleného za krále římského a prozkoumaj, jak se slušelo, postup a dekret volební, uznal a potvrdil z autority apoštolské a za souhlasu spolu-bratří, že volba byla provedena řádně a o vhodné osobě. Dal zároveň ve svých listech jmenovaným arcibiskupům nařízení, že mají zvoleného ustanoviti za krále římského a korunovati. Když přijal tyto listiny, vydal se vyslanec, pan Arnošt od papeže a kardinálů mnoho byv poctěn s veselou k zvolenému panu Karlovi.

Tou dobou anglický král shromáždil veliké vojsko a počal pleniti země krále francouzského a nepřátelsky se položil táborem u města Paříže. Když mu král francouzský nemohl čelit, poslal posly a listy ke králi českému Janovi a synovi jeho, zvolenci Karlovi, kteří tehdy dleli v Lucembursku, žádaje je s důvěrou, aby si pospíšili mu na pomoc se vším lidem, který by mohli sehnati, protože nutně je toho třeba a nebezpečí jest v prodlení. Brzy shromáždil český král velký voj bojovníků a se svým synem, zvolencem, vydají se na pomoc králi francouzskému. Uslyšev o jejich příchodu, ustoupil anglický král a položil se ve velmi pevném místě mezi lesy a vodami, takže mu nikdo nemohl škoditi. Avšak král Jan a jeho syn, zvolenec, nespokojeni s tím, že nepřátelé před jejich tváří prchli, následo-

vali je přes námitky a domluvy francouzského krále k onomu chráněnému místu a spořádali své šiky, hodlajíce svěsti s Angličany bitvu. Ale francouzský maršálek, když spolu se svými viděl, že se Angličané připravují k odporu, obrátil se a dal se na hanebný útěk. Když pak bylo sděleno králi Janovi, že Francouzové prchají, a byl vyzván, aby zachránil život svůj a svých útekem, odpověděl »Bůh uchovej, aby český král prchal, ale tam mne zaveďte, kde je největší vřava válečná. Bůh buď s námi, nic se nebojme, jen mého syna pečlivě chraňte!« A když byl doveden na bojiště, tu zasažen byv několika střelami, zahynul král Jan a mnozí čeští šlechtici s ním den před svatým Rufem mučedníkem, dvacátého šestého srpna. Jiní však šlechtici vidouce, že král Jan padl v boji a že je mrtev, aby nepřišli o oba panovníky, vyvedou jeho syna zvolence pana Karla, který nedaleko tam statečně bojoval a byl již zraněn nepřátelskými oštěpy, a dovedou na bezpečné místo. Po skončení boje, jakmile anglický král zvěděl, že král Jan padl, dal nalézt jeho tělo a když bylo nalezeno, dal s velikým nářkem vystrojiti slavnosti pohřební, a když je dával vrátiti pozůstalým, pravil: »Dnes padla koruna rytířstva, nikdy nebyl někdo, kdo by byl podoben tomuto českému králi.« Rytíři pak tělo královo přinesli do Lucemburska a pochovali v klášteře sv. Marie řádu sv. Benedikta. Avšak přibyl tam i syn jeho, zvolenec Karel, který se tam zotavoval ze svého poranění, vyčkávaje návratu svých posílů od kurie apoštolské. Téhož roku, když se byl vrátil od kurie ctihodný otec pan Ar-

nošt, pražský arcibiskup, a přinesl schválení a souhlas k zmíněné volbě, ctihodní otcové, páni arcibiskupové trevírský a kolínský, přišedše podle nařízení apoštolské stolice do Bonnu na Rýně, pomazali nejjasnějšího knížete, řečeného pana Karla na krále římského a s velikou slávou jej korunovali dne 26. listopadu, což byl den svaté Kateřiny, ač Ludvík Bavor dosud žil a vládl v celé říši.

L. P. 1347 v zimě pan Karel, král římský, chtěje se pomstíti za bezpráví, spáchané na jeho bratru Janovi, jemuž Ludvík odňal choť a který byl nespravedlivě vypuzen ze země tyrolské, přišel osobně s několika přáteli do Tirol přestrojen za kupce a shromáždiv z nena-dání veliké množství lidu, zpustošil tuto zemi ohněm a požáry, vinice posekal a zničil a dobyl mnohých hradů a zámků. Když jim však způsobil mnoho zlého, nedůvěřuje sobě, ustoupil odtamtud.

Téhož roku mladík jménem Eberhard, syn Eberharda z Kutných Hor, ztratil řeč a oněměl. Když mu nepomohlo žádné léčení, přivedli jej příbuzní do Prahy k náhrobku svatého Václava, a sotvaže se za něho pomodlili, tu němý nabyl opět řeči pro zásluhy a přimluvu svatého Václava, slavného mučedníka.

Téhož roku pan Karel, římský král, vrátiv se z Tyrol a byv přijat velikým jásotem od knížat, šlechticů a prelátů, i od duchovenstva a lidu, byl spolu se svou manželkou paní Blankou korunován od ctihodného pana Arnošta, prvního pražského arcibiskupa, on za krále, ona za královnu nad českou zemí, šťastně a slavně, v neděli nejbliže před svátkem naro-

zení sv. panny Marie. Pro hostinu byl postaven dům v městě pražském, na tržišti u svatého Havla a ověšen sukny a hedvábnými tkaninami, a všem bylo nádherně přisluhováno. Toho dne přišli páni království českého, každý podle svého stavu, a vykonávali svoje úřady před novým králem na krytých mimochodnících a, jak jest obyčejem, přisluhovali u stolu. A tak po smutku pro smrt krále Jana byla z této korunovace veliká radost v lidu. Král pak daroval korunu, kterou sám byl korunován, sv. Václavu, aby byla v určitých dnech v pražském kostele vložena na jeho hlavu, a ustanovil, že všichni králové čeští, jeho nástupci, mají býti korunováni touto korunou a užítí jí jen v den této své korunovace a uložiti ji téhož dne na noc do sakristie pražského kostela, a to pod trestem vyloučení z církve, který by pro to pan papež vynesl. Také stanovil a potvrdil svými listinami, že každý z jeho nástupců, který má býti v budoucích časech korunován touto korunou, má zaplatiti pražské kapitule za zapůjčení 300 kop ve prospěch kostela a kapituly.

Téhož roku, den po této korunovaci, založil král Karel nový klášter před branou svato-havelskou a umístil v něm bratry karmelitány a věnoval jim stavení, jež byla zřízena pro královskou korunovační hostinu; z toho si vystavěli dřevěný kostel a pořídili různá zařízení, jichž měli zapotřebí.

Téhož roku pan Karel, král římský a český, shromáždil veliké vojsko, hodlaje napadnouti země Ludvíka Bavora. A když již král dospěl se svým lidem k Tachovu, stalo se nejvyšším

řízením Boha, jenž vlastní mocí šlape hrdla zpupných buřičů, že Ludvík Bavor, držitel císařství a nepřítel Boha a svaté římské církve, zestaralý ve své špatnosti, když se vracel z lovu do svého města Mnichova, spadnuv náhle s koně, na němž seděl, zlomil vaz a hned zemřel. V krátkém čase přijdou ke králi Karlovi poslové a oznamují dobrou a vítanou novinu. Uslyšev tyto zvěsti, král se svými vzdal Bohu chválu, že je ráčil uchovati od prolévání krve.

Potom král Karel se svým lidem postoupil vesele k městu Řeznu, kde byl slavnostně a radostně přijat ode všech, od lidu i duchovenstva, jakožto král římský; slibuje se poslušnost, věrnost a úcta a vše se poddává na jeho rozhodnutí. Odtud přijde s převelikým vojskem do Norimberka, kde je stejně skvěle přijat a všichni občané a řemeslníci skládají mu hold. Avšak někteří z nich, nemyslíce na složenou přísahu, odevzdají město, sotva Karel odtud odešel, v moc synu Bavorovu, totiž Ludvíku, markraběti braniborskému, úhlavnímu nepříteli pana Karla. Stala se ve všech městech říše věrolomnost Norimberských příslovecnou, že totiž zradili krále římského, ač mu přísahali věrnost. Protož jiní měšťané tohoto města, kteří nebyli spoluvinníky zločinu a které upřímně mrzela špatná pověst, jaká z toho městu vznikla, dychtíce znovu získati dobré jméno, vyhnali jednoho dne všechny své věrolomné spoluobčany zlé, z nichž bylo padesát kterýmsi šlechticem jednoho dne najednou a zároveň proto pověšeno. Také jiní, kteří byli polapeni v městě nebo jinde, byli různými

tresty za tento zločin zkrušení. Druzí pak občané, kteří zůstali v městě, dosáhli milosti krále Karla a on se smířil s tím městem, které si zasluhovalo, aby bylo zničeno a úplně zpusťeno. A když se vše řídilo pokynem řečeného krále, poslal svůj lid zpět do Čech a sám obcházel po městech říšských, přijímaje od nich a od knížat slib věrnosti a pečlivě se staral o zavedení míru v oněch krajích.

L. P. 1348 na den svatého Marka pan Karel, král římský a český, položil základní kámen a založil Nové město pražské, dav zříditi hradbu s vysokými věžemi a baštami od hradu Vyšehradu až na Poříč. Avšak i horu Vyšehrad dal obehnati hradbou a přepevnými věžemi a celé to dílo dokončil ve dvou letech. A okolo města Prahy dal vysázeti zahrady a vinice a pro ty zahrady a vinice se lid velmi rozmnožil; zakrátko bylo zbudováno mnoho stavení. Dal také z Rakous přivéztí velmi ušlechtilou révu, kterou nasázel tam a pod svým hradem Karlštejnem, jež tehdy započal stavěti. Na různých místech zřídil také král četné a království prospěšné rybníky. Vidouce to páni, šlechtici, řeholníci i prostí lidé jali se všude vysazovati zahrady a vinice a zřizovati rybníky a vzdávali Nejvyššímu díky, že jim dal takového knížete, pod jehož vládou vše se jim daří.

Téhož roku založil v tomto Novém městě klášter řádu svatého Benedikta a ustanovil v něm slovanské bratry, aby sloužili mši podle slovanských písem a slovansky pěli hodinky.

Téhož roku o svátku obrácení sv. Pavla bylo

veliké zemětřesení v celém světě a zvláště v horách korutanských, kde se zřítilo mnoho měst, vsí i hradů a zahynulo nesčetně lidí. Tak ve slavném městě Běláku zhrouceny byly zemětřesením a zřítily se všechny domy a zdi a jen málo obyvatel vyvázlo. Takové a tak veliké zemětřesení nebylo zaznamenáno v kronikách, co jsou lidé na světě.

Téhož roku, na den sv. Petra v okovech zemřela královna Blanka, choť pana Karla, a pohřbena jest v kostele pražském.

Téhož roku dne 17. ledna bylo zatmění měsíce a spojení některých zlověstných planet a z toho spojení a zlého postavení hvězd vznikl neslýchaný mor či nákaza mezi všemi lidmi na celém světě a trval jak v Čechách, tak ve všech částech světa po 14 let po sobě jdoucích, ať již tu či tam, v zemích křesťanských i pohanských, všude. A nikde nebylo útočiště, lidé umírali jak na rovinách, tak na horách i v lesích. Všude se kopaly hluboké a četné jámy každého toho roku a v nich byla pohřbívána těla zemřelých. Takový mor a tak dlouhý nikdy nebyl po celý věk.

Téhož roku přišli do Čech zvrácení lidé z Němec, kteří se mrskali před očima lidí a navzájem se, laikové laikům, zpovídali z hříchů, ukládali si pokání a kázali lidu a sváděli mnohé z prostých lidí. Ctihodný otec pan Arnošt, první pražský arcibiskup, poznav jejich blud, zamezil a zabránil jim v takovém počinání.

Téhož roku nehodní knížata Ludvík, syn zemřelého Ludvíka Bavora, markrabě brandenburský, napodobuje otcovu zlovůli, a Rudolf

falckrabí rýnský, nedbající papežských rozhodnutí, sešli se po smrti zmíněného Ludvíka a zvolili či jmenovali králem římským spíše skutkem nežli podle práva Gunthera hraběte ze Schwarzburgu, který se domýšlivě odvažoval psáti se králem římským a neostýchaje se podrobiti si některá města říšská, shromáždil veliké vojsko a položil se táborem mezi městy Mohučí a Frankfurtem a zdržel se tam po mnoho dní, vztyčiv své praporce a korouhve. Mezitím shromáždil pan Karel vojsko z říšských měst Mohuče, Špýru a Openheimu, ačkoliv mnohem menší, a usadil se ve městě, zvaném Eltvil na Rýnu, takřka naproti vojsku hraběte ze Schwarzburga, takže se lidé mohli skoro šípem zasáhnouti. Avšak božská prozřetelnost, chtějíc zachovat bez úrazu svého řádně voleného knížete pro dobro státu a blaho mnohých, způsobila v očích nepřátel takový a tak veliký strach a hrůzu, že řečený hrabě ze Schwarzburga, ačkoliv měl mnohem větší a silnější vojsko, neodvážil se řízením boží prozřetelnosti napadnouti pana Karla a jeho lid. Konečně na zákrok některých mírumilovných, řečený Gunther, zřeknuv se dobrovolně všech práv, podrobil se milosti pana Karla a složil hned na tom místě císařské odznaky. A řízením božím opustil tento svět, když minulo málo dní, druhý to hlavní soupeř řečeného pana Karla. Král Karel měl tak velikou milost u všemohoucího Boha, že všichni jeho hlavní nepřátelé, jako byl Ludvík Bavor, onen hrabě ze Schwarzburgu, Ludvík, syn Bavorův, markrabě braniborský, Jindřich, arcibiskup mohučský, dále arcibiskup milánský a mnoho ji-

ných velmi mocných knížat zemřelo náhle, bez krveprolití, dříve než se král proti nim vypravil. A naplnilo se slovo Písma, kde se praví: »Ruka moje pomůže mu« a jinde: »Budu nepřítelem tvých nepřátel a anděl můj tě ochrání.«

V té době pan Karel, král římský a český, pojal za choť Annu, dceru falckraběte rýnského a s ní zplodil následujícího roku prvozeného syna Václava. Tento chlapec však zemřel ve druhém roce svého věku a byl pohřben v pražském kostele. Jako věno dal této královně Anně její otec falckrabě město a kraj Sulzbach a mnohé hrady. A pan Karel se chopil té příležitosti a koupil tam mnoho opevněných měst a městeček, jež dal ohraditi přepevnými zdmi, jako Bernau, Nové Město (Neuenburk), Hersperk, Hersburk a Lauffen; získal a měl celou tu zemi, kterou připojil a spojil s českou korunou na věčné časy, od Českého Lesa až k hradbám města Norimberka a Bamberka. V té zemi vystavěl Rottenberk a mnoho jiných přepevných hradů pro české království. Protože pak koupí těchto hradů, měst a země bavorské velmi zatížil různými daněmi své rodné království, celé Čechy, a protože po celou dobu svého života měl z říše a říšských měst, jež skoro vesměs jsou svobodná, velmi málo nebo nic, jako náhradou dosáhl od volitelů svaté říše, že s ním zároveň listinami ztvdili, aby řečená země bavorská se všemi městy, hrady a tvrzemi a celým panstvím náležela dědičným právem bezprostředně a na věčné časy ke koruně a království českému.

Téhož roku pan Karel, král římský a český, zanícen býv zápalem boží lásky a naplněn zářem lásky k bližním, touže po tom, aby rozhojnil blaho státu a chvalitebně zvelebil své království české, dosáhl od papežské stolice výsad pro generální učení v městě Pražském a z moci českého krále jako pán sám povolil nad to studentům mnohé výsady. Přivolał také z různých cizích končin mnohé mistry sv. theologie, doktory kanonického práva a mnohé jiné muže vzdělané a zběhlé v jednotlivých uměních, aby vzdělali boží církev a své bližní v mravech i vědách. Ježto si pak přál, aby se pražské učení ve všem řídilo a bylo řízeno podle obyčejů a zvyklostí pařížského učení, na němž král sám byl a studoval v chlapecských letech a aby přednášející mistři měli zajištěný každoroční a trvalý plat, nejprve sám král, pak pan Arnošt, první arcibiskup pražského kostela, a kapitola tohoto kostela, pak všichni preláti a koleje jiných kostelů, jakož i kláštery českého království složili dosti velikou sumu peněz a koupili k tomu účelu věčné důchody a platy a spojivše je se statky arcibiskupství, ustanovili pana pražského arcibiskupa kancléřem university a rozhodli, aby jím byl on a všichni jeho nástupci. A aby to zůstalo na věčné časy bez porušení, pan Karel, král český a římský, podporovatel a zakladatel tohoto učení, ztvdil zlatou bulou všechny svobody a výsady udělené studentům. A vzniklo v Praze takové učení, že mu nebylo rovného nikde v Německu, a přicházeli sem studenti i z jiných zemí, jako z Anglie, z Francie, z Lombardie, z Uher, z Polska

a ze zemí sousedních, synové knížat a šlechticů a preláti z různých zemí světa. A česká země velice proslula a proslavila se tímto učením v cizích zemích; pro množství žáků se živobytí v ní trošičku zdražilo, protože se sem scházelo veliké jich množství. Pan Karel pak vida, že učení toto znamenitě a potěšitelně vzrůstá, daroval universitě židovské domy a zřídil v nich kolej mistrů, aby tam v jednotlivých dnech četli a disputovali, a zřídil pro ně knihovnu a udělil jim hojně knih, potřebných pro studium; a ti mistři mají zajištěny kromě platu, který dostávají od studentů, náležitě nadané roční důchody.

Téhož roku povstala v zemi saské a sousedních zemích pověst, že markrabí braniborský Valdemar, o němž se věřilo, že před třiceti lety zemřel, nezemřel doopravdy, nýbrž že jeho smrt byla smyšlena a nyní že se vrátil k svému panství a že žádá, aby mu země jeho byla vrácena jakožto jeho majetek. Protože tento člověk — spíše pak človíček, neboť byl malý, ale tlusté postavy — se celou tělesnou podobou podobal Valdemarovi a dobře byl poučen a dával tazatelům bezpečná znamení a údaje o minulých věcech, mnozí byli tak oklamáni a pokládali jej za markraběte, který, jak se říká, byl zemřel před dlouhou dobou. Leč i města v braniborské zemi a skoro všichni mu uvěřili a přijali jej za pána. Potom když tento markrabě téměř celou onu zemi takto získal, zmíněný Ludvík kladl mu odpor, jak jen mohl, a podržel město Frankfurt nad Odrou s okolím. Tu nepravý onen Valdemar vida, že jej nemůže odtud vy-

hnati, pošle posly své k panu Karlovi, králi římskému a českému, se žádostí, aby mu ráčil přijíti na pomoc a dopomoci ke spravedlnosti, protože on jest pravý dědic a pán té země a většina měst jej za pána přijala. A pan král, protože věřil těmto slovům i obecné pověsti, která letěla po všech zemích, a myslil, že to jest pravý Valdemar, který s ním byl i spojen páskou příbuzenství, shromáždil vojsko a přišel mu s množstvím lidu na pomoc. A když podrobil mnohá města Valdemarovu panství, přirazil ke zmíněnému městu Frankfurtu, kde se byl Ludvík uzavřel, a položil se tu táborem a obléhal město po devět dní. A způsobil Ludvíkovi nenapravitelné škody, mstě svého bratra Jana, jemuž Ludvík, jak bylo výše vyličen, podvodně odňal jeho vlastní ženu a zemi tyrolskou, a který byl obléhání rovněž přítomen s množstvím lidu a odplatil mu. A při tom na vrchu poblíž města byla zřízena vysoká stavba ze dřeva a královský trůn byl ozdoben purpurem a ověšen drahocenným suknem, a když tam pan Karel seděl ve své velebnosti, přicházela všechna knížata oněch zemí, duchovní i světská, a rozvinuvše svoje korouhve, skládala králi římskému hold a přísahu věrnosti, zatím co Ludvík byl ve městě a přihlížel na to s městských hradeb. Nebyl malý jeho zármutek, když viděl moc a sílu svého odpůrce, jemuž nemohl čeliti. A když viděl, že nový Valdemar přijímá léno na svou zemi, mohlo se jeho srdce věru bolestí roztrhnout. Když pak tento Valdemar pomocí našeho pána vskutku získal skoro celou zemi, poněvadž již nastávala zima, vrátil se náš pán

se svým bratrem a lidem do Čech a onen Valdemar, ačkoli později ztratil některá z měst, přece v jiných silnějších vládl a byl uznáván za pravého a zákonného knížete do své smrti. A žil potom skoro deset let a zemřel jako pánovník, ač o něm bylo obecné mínění, že není pravý dřívější Valdemar, a věří se, že to byl podvod, vymyšlený proti Ludvíkově ničemnosti, protože tak chytrost obelstívá chytrost. Ludvík sám pak, protože jeho národ neměl k němu lásky, odevzdal markrabství braniborské svému mladšímu bratru Otovi a již se tam nevrátil.

Toho roku v měsíci červenci byly velmi prudké větry, které na mnohých místech pobořily četná stavení.

L. P. 1349 přišel ke králi panu Karlovi muž z města Říma, velmi vzdělaný a výborný řečník (Cola di Rienzo), a ujišťoval, že je poslem, vyslaným od Boha státu, a předpovídal mnoho do budoucna. Tento muž býval před tím římským tribunem a mužem velmi mocným, mocně vládl svého času ve státě. V takovou domýšlivost upadl, že Ludvíka, tehdy ještě žijícího a jsoucího v držení říše, a později pana Kárla, římského krále, předvolával ve svých listech a poháněl na svůj dvůr. Podepisoval se ve svých dopisech: Mikuláš, tribun, přísný i laskavý, vyvolený rytíř sv. Ducha. Říkával také, že jest korunován několika korunami. Konečně když byl před panem králem a panem Arnoštem a jinými preláty pronesl mnoho bludného a sobě navzájem odporujícího, bylo shledáno, že bloudí u víře, a byl uvržen do vězení na Roudnici. A hle!

když tam byl nějaký čas, přišel list spoletského biskupa, legáta apoštolské stolice, v němž tribun, že se, býv předvolán ve věci víry, nedostavil na soud, byl odsouzen jako kacíř. Pan Karel, uslyšev to, poslal řečeného tribuna k apoštolské stolici. A ten tribun, byv později papežem poslán do Říma, byl zabit od lidu při jeho sročení.

Toho roku byly do Prahy na Květnou neděli přineseny z Bavor posvátné ostatky Říše, totiž veliká část dřeva svatého kříže, kopí Páně, jeden hřeb, koruna sv. Karla, meč, poslaný mu po andělu proti pohanům, rámě sv. Anny a jiné ostatky, jež mívají císařové, a byly slavnostně s procesím přijaty na Vyšehradě a odneseny do pražského kostela. A řečený Karel, roznícen neobyčejnou zbožností, vymohl u apoštolské stolice, aby byl ustanoven pro uctívání těchto ostatků v zemi české a německé zvláštní den, a to slavnostně a se zvláštním obřadem, který složil s jinými theology, aby byl slaven po věčné časy každoročně v pátek po první neděli po velikonočích. A pan papež udělil na naléhání řečeného pana krále veliké odpustky těm, kdo by přišli do Prahy na tu slavnost vystavování ostatků, což vše jest podrobněji obsaženo v papežských bulách. A opravdu v ten čas, kdy za oné slavnosti byly tyto odznaky císařské vystavovány, scházelo se do Prahy ze všech končin světa takové množství lidí, že by to nikdo neuvěřil, leč ten, kdo to viděl na vlastní oči. Pro tento převeliký sběh byl zaveden a na tuto dobu položen druhý roční trh na Novém městě pražském.

Toho roku udělil pan Karel, král římský a český, markrabství moravské svému rodnému bratru Janovi, kdysi vypuzenému z Tyrol, a ten pojal příštího roku, s předchozí dispensí apoštolského stolce, dceru opavského vévody Mikuláše Markétu a s ní zplodil tři syny: Jošta, Jana, kterému bylo přidáno příjmení Soběslav, a Prokopa. Taktéž dvě dcery, Kateřinu, kterou provdal za vévodu z Falkenbergu, a Alžbětu, kterou provdal později za markraběte míšenského. A tak byla smazána pohana na něm lpící a ukázalo se, že lhali ti, kdož prohlašovali, že není schopen plodit děti; protože tehdy kníže byl ještě chlapcem a zcela mlád a tedy bez příčiny byl připraven o ženu a zemi. A nezůstal daleko ani boží trest, jímž je vykonáván boží soud a spravedlnost a jímž každému se odplácí podle jeho skutků, nebo všichni, kdož radou nebo pomocí přispěli k tomu ošklivému podvodu, Ludvík Bavor, Ludvík jeho cizoložný syn a všichni páni té země, zrádcové vlastního pána, zemřeli brzo poté zlou smrtí a jejich synové jsou hanbou svým sousedům.

L. P. 1350. Toto byl rok milosti a milostivého léta v městě Římě, pročez ze všech končin světa se tam sbíhali lidé, chtějící tam dojít milosti a odpustků. A protože byl velmi těžký mor ve všech zemích, pospíchali tam všichni, kdo se chtěli káti a uniknouti smrti; mnozí zemřeli na cestě tam či zpět nebo za pobytu tam. Jedno však musím napsat, protože tak tomu v pravdě jest, že hospodští a řemeslníci, vrátivše se z této pouti, nejen Češi, ale i z jiných zemí, způsobili takové po-

dražení potravin a všech životních potřeb, a to se od těch časů tak vžilo, že všude je vše potřebné k dostání velmi draho.

L. P. 1351 dívka ze Žitavy, po několik let slepá z bolestné nemoci oční, byla přivezena do Prahy k prahu svatého Václava. Když byla ještě v hospodě se svými průvodci, se zbožným povzdechem jala se modliti, řkouc: »Ó, sv. Václave, slavný náš patrone, který jsi pomocníkem ubohých a pozdvihuješ ponížené, pomoz mi, abych k tvému hrobu mohla jíti, aniž by mne někdo vedl.« A brzy se otevřely její oči a ona a její průvodci přišli k náhrobku svatého Václava a vzdávali za tak veliké dobrodiní díky Bohu a sv. Václavu.

Toho roku muž ochromený na rukou a nohou byl přivezen k náhrobku sv. Václava a po mnohém modlení a naříkání dosáhl tam najednou uzdravení, jehož se dožadoval, a vzdával díky Bohu a sv. Václavu. Toho roku pan Karel, římský a český král, opevnil velmi silnými hradbami Starou Boleslav na Labi, a protože v tom místě byl slavný mučedník, sv. Václav od bratra svého Boleslava Ukrutného korunován mučednictvím, na památku tohoto mučednictví řečený pan král učinil nadání a ustanovil, aby u hrobky světcovy byla na věčné časy denně pod kryptou zpívána mše. Toto ustanovení a opatření královo potvrdil pan Arnošt, první pražský arcibiskup, svými veřejnými listy a propůjčil mu ze své moci platnost. Skoro v téže době založil pan Karel též klášter bratří karmelitánů v Tachově v pražské diecési.

Toho roku založil pan Karel, král římský a

český, klášter ke cti jména sv. Karla na hoře proti Vyšehradu a ustanovil tam infulovaného opata a řeholní kanovníky řádu sv. Augustina, o jejichž vhodné zaopatření se znamenitě postaral a spojil s ním a přivtělil mu dva kostely, pod hradem Bezdězem a v Lysé.

Toho roku na den Nevinátek odešel z tohoto světa Václav, dvouletý chlapec, prvorozenec pana Karla, jehož zplodil s paní Annou, dcerou rýnského falckraběte. Byl pohřben v hrobce otcově.

Toho roku sestoupil, jak se vypravovalo, oheň s nebe a strávil celé město Ankon.

L. P. 1352 vyslal pan Karel vojsko proti pánům svého království, totiž synům zemřelého Petra z Rožmberka a Janovi z Michalovic a způsobil jim mnohé škody, až šli do sebe a dali se na jeho milost a smířili se s ním.

Toho roku přišla ke králi slavná poselstva z Toskány a Lombardie se žádostí, aby přišel do oněch krajin, protože byli přespříliš obtěžováni zlými lidmi, kteří se shromáždili z rozličných končin světa, a utvořivše spolek, mocí dobývali klášterů a měst a pustošili je. Poslové dostali kladnou odpověď a radostně se vrátili. Věd, že toho času byly mnohé takové spolky v království francouzském, lombardském a apulském a v sousedních zemích, tak početné a silné, že je žádný král nebo kníže nemohl přemoci, a trvaly mnoho let, potloukajíce se sem a tam a způsobovaly lidem nekonečné škody, takže se věřilo, že je to zvláštní pohroma a dopuštění boží pro hříchy lidu.

Toho roku zemřela paní Anna, dcera rýn-

ského falckraběte, choť pana Karla, den před svátkem Očištění sv. Panny a pohřbena je v kostele pražském.

Toho roku byl v pražském kostele posvěcen na olomouckého biskupa Jan Očko, probošt Všech svatých, sekretář pana Karla, od pražského arcibiskupa pana Arnošta.

Toho roku zemřel na den sv. Mikuláše pan papež Kliment VI. a papežem byl zvolen pan Štěpán, nejvyšší penitenciár, a dáno mu jméno papež Inocenc VI.

Toho roku bylo zatmění měsíce a po něm následovalo veliké sucho, sklizeň špatně dopadla.

L. P. 1353 přišel pan Karel, král římský a český, do kláštera mnišek řádu sv. Kláry u sv. Františka ve městě Pražském a mezi jinými ostatky byl mu předložen prst sv. Mikuláše, který daroval papež dceři krále Václava, zakladatelce toho kláštera, Anežce. A král Karel, uchopiv nožík, uřízl článek tohoto prstu, chtěje si jej ze zbožnosti podržeti. A pohlédnuv na nožík, viděl na něm jakoby stopy čerstvé krve, a zděsiv se tak velikého zázraku, protože to byla věc stářím seschlá, odešel. Vrátil se však po několika dnech s pražským arcibiskupem panem Arnoštem a s velikou uctivostí a bázní vložil odříznutý článek na jeho místo, a ten tak pevně přilnul, jako by nikdy nebyl odříznut býval. Po uříznutí zůstala však na prstu nepatrná jízva.

Toho roku slavil vévoda rakouský Rudolf sňatek s dcerou pana Karla Kateřinou. Tento zeť však nikdy až do své smrti nebyl věren svému tchánu.

Toho roku pan Karel cestoval do Uher a pojal tam za choť pannu Annu, dceru zemřelého vévody Svídnického Bernarda, jediné dítě a dědičku onoho vévodství a zemí ve Slezsku; a bylo ujednáno, ustanoveno a přísahou stvrzeno, jestliže vévoda Bolek, bratr Bernadův a strýc královny, sejde se světa bez dědiců, že všechny jeho země a jeho vévodství připadnou plným právem koruně české.

L. P. 1354 založil pan Karel, král římský a český, klášter ke cti sv. Ambrože na Novém městě pražském a ustanovil tam infulovaného opata a konvent mnichů řádu sv. Benedikta, jimž se postaral o dostatečné důchody a statky. Také dosáhl od stolice apoštolské, že opat a bratři tohoto kláštera mají obřad mše a jiných hodiněk dodržovati a konati podle způsobu a zvyklosti kostela milánského podle rubriky a obřadu sv. Ambrože.

Toho roku pan Karel, král římský a český, roznícen jsa obdivuhodným citem zbožnosti, v různých kostelích, katedrálách, kanoniích a klášterech a jiných zbožných místech v krajích německých a francouzských získal rozličné ostatky mnohých svatých, sedm těl světců a velmi mnohé hlavy a údy světců; ozdobil je zlatem, stříbrem a drahými kameny více, než lze vypověděti, a daroval pražskému kostelu. Tyto ostatky byly do pražského kostela přineseny týden po svátku sv. Štěpána prvomučedníka. Proto ustanovil ctihodný otec Arnošt, pražský arcibiskup, se souhlasem kléru a svých lidí, aby byl onen den svátkem v celé diecési a slaven dvojí mší. Potom vymohl pan Karel od apoštolské stolice zvláštní

veliké odpustky pro ty, kdo by toho dne navštívili pražský kostel, a svátek byl schválen papežskou bulou. Počet a názvy ostatků a jiných klenotů, které pan Karel snesl do Prahy, je vypsán podrobně a jmenovitě v rejstříku či inventáři kostela.

Toho roku pan Karel, král římský a český, vešel do Italie v měsíci říjnu a zdržel se v těch končinách po devět měsíců, vyřizuje a upravuje říšské záležitosti, jak o tom níže bude psáno.

L. P. 1355 na svátek Tří králů byl pan Karel, král římský a český, v klášteře svatého Ambrože v městě Miláně s velikou slávou od pana arcibiskupa milánského korunován železnou korunou, kterou obyčejně jsou korunováni králové italští. A zůstal tam po osm dní, zahrnován jsa poctami. Odtud se obrátil k městu Pise, ve kterém se zdržel až do svátků velikonočních, očekávaje příchod zvláštního apoštolského legáta. A když přecházel z Milána do Pisy a přecházel Alpy, založil v městečku Terenzo a nadal klášter a ustanovil v něm probošta a řeholní kanovníky řádu sv. Augustina a jeho kapituly v diecési kremonské.

Toho roku ve středu před svátkem veliké noci, pan Karel, máje na mysli to, co se praví v evangeliu: »Kdo se poníží, bývá povýšen,« vstoupil pokorný a pěšky do Říma, přestrojen jsa za poutníka; ačkoli mu Římané přišli vstříc s velikou slávou, přece on, pohrdaje světskou slávou, vstoupil do svatého města tajně a po tři dny obcházel skrytě s velikou zbožností svatyně, a vlastní lidé jej nepoznali.

Konečně v sobotu před velikou nocí o hodině nešporní se nejlaskavější kníže ukázal všem ve dvoře pana papeže poblíže svatého Petra a projevil všem svou přítomnost a sebe, upravuje a nařizuje slavnostní pořad své zítřejší korunovace.

Následujícího dne, což byl den svatého svátku velikonočního v měsíci dubnu, na úsvitu vyšel pan Karel na pole mimo město a tam přišli k němu Římané a preveliké množství z jeho lidí ze všech končin světa, všichni sedíce na mimochodnících, ve zbraní a přilbách s chocholy na řetězech a připraveni jako k válce, ukazují svou pohotovost k službě. Potom vystoupí první panovník světa, provázen velikým množstvím lidí, do města o třetí hodině s velikolepou mocí a nádherou, obklopen přemnohými, ba nesčetnými zástupy vojenskými, a na schodech před kostelem sv. Petra přijat jest radostně a velmi slavnostně v procesí za zvuků žalmů, zpěvů a varhan panem Petrem, kardinálem ostijským, poslaným jako zvláštní legát od pana papeže, a veškerým duchovenstvem města Říma. Jest uveden do kostela a po obvyklém požehnání a obřadech jest za slavných obřadů mešních tímto kardinálem pomazán a korunován za císaře celého okršlku zemského, zároveň se svou chotí, paní Annou, dcerou zemřelého vévody svídnického.

Převeliká radost a veliký jásot propukl u všeho českého lidu, když uviděli svého krále na vyvýšeném trůně a korunovaného císařskou mitrou. Všichni volali Kyrie eleison a zapěli Te deum laudamus.

Když byly mše a korunovace skončeny, slavný kníže, pan Karel Čtvrtý z laskavé přízně boží císař římský, vždy vznešený, a český král, vsedl se svou choťí paní císařovnou na ozdobené oře a se zástupy knížat a šlechticů před sebou a za sebou, vesměs s přílbami na hlavách a meči v rukou, k boji připravenými, za velikého jásotu a veselí bez překážky přešli most přes Tiberu pod Andělským hradem a přijdou ke kostelu sv. Jana na Lateráně, kde nový císař usedl u tabule v královském majestátu; a přišla knížata říšská, aby zastávala své úřady na vystrojených mimochodnících a přisluhovala při stole. Když tato slavnostní hostina byla skončena, vyšel pan císař, jak jest zvykem, z města s celým svým vojskem a rozbil stan sám osobně v klášteře a jeho lidé mimo klášter sv. Vavřince poblíže města. Vyřídív tam císařské záležitosti, vytáhl druhého dne k městu Tivoli a odtud zamířil k městu Pise. Na té cestě a při té slávě byli s panem císařem jeho věrní z Čech, kteří měli své praporce nebo korouhve, nejprve důstojní a ctihodní otcové, pan Mikuláš, patriarcha akvilejský, levoboční syn Jana, zesnulého krále českého, a bratr pana císaře; dále pan Arnošt, první arcibiskup svatého kostela pražského; dále pan Jan, biskup olomoucký, dále pan Jan, biskup litomyšlský, kancléř císařského dvora; dále Čeněk z Lipé, Pešek z Janovic, Jindřich z Hradce, pan Markvart, biskup augšpurský, purkrabí norimberský, mnozí vévodové, knížata a hrabata z Němec a veliká jejich vojska, jež nebylo lze spočítati a o

jejichž vydržování na cestě tam i zpět se staral císař na svůj náklad.

Když takto věci se měly a vše se poddávalo k rozhodnutí novému císařovi, tu nepřítel lidského pokolení, který záviděl jeho šťastnému počínání, prostřednictvím zlých lidí způsobil nemalý zmatek. Tak přijdou někteří tyranové, plní ďábelské lsti a zběhlí v zločinech všeho druhu, František de Gambacurta, jeho bratři a přátelé, písánští měšťané, vřskutku však dědici pekel; ti namluvili císaři, aby svá vojska poslal domů a jen s malým množstvím lidu přišel do Pisy, neboť všichni jsou ho poslušni. A pan císař na špatnou radu jejich a ještě jiných, dav se jimi oklamati, protože chtěl ušetřiti výdajů, aby se tím více naplnily váčky jiných, učinil tak a nařídil, aby se bez odkladu a bez odmluvy vrátili všichni do svého domova, mimo ty, kteří patřili ke dvoru a byli v jeho vlastním žoldu; stalo se tak a každý šel svou cestou. I přišel císař do Pisy jen s málo lidmi, ježto písanským uvěřil víc než bylo prospěšno. A jednoho dne, když se císař domníval, že se těší úplnému bezpečí a nocoval s paní císařovnou v městské radnici, ničemní tamní obyvatelé, používše příležitosti, zapálili radnici, a císař s císařovnou a čeledí skoro nazí stěží unikli do domu jakéhosi dobrého člověka a zachránili život. Když se toto stalo, namluvili oni tyranové lidu, že císař sám zapálil proto radnici, aby ohněm byly zničeny zbraně tam uložené a aby Písánští se nemohli opřít svým nepřátelům florentským, jimž prý, jak lživě říkali, byl slíbil dáti město Lukku a některé hrady. A tito bezbožníci tak

převrátili smýšlení veškerého lidu, že všichni smrtelnou nanávistí počali nenáviděti pana císaře. A všichni, velcí i malí, se spikli, aby ho zabili. A když nadešla vhodná chvíle, kdy císař a jeho lidé v poledne se procházeli tu i tam beze zbraně, nestarajíce se, co by se mohlo přihoditi, tu náhle vznítíl zmíněný František ve středu města spolu se svými přáteli a celou obcí sběh a pokřik a volali: »Ať žije lid, ať zhyne císař!«

Touto chvílí byl císař v domě, kde byl ubytován pan Jan, biskup litomyšlský, a uslyšev poplach, svolal narychlo veškerý lid, který byl po ruce, a ozbrojivše se, chystají se na odpor, a na pomoc jim přijdou ti, kteří byli na druhé straně mostu, totiž pan biskup augšpurský s žoldnéři a pan Jindřich z Hradce. Po mnohých srážkách, v nichž mnozí byli zabiti, dostali se k panu císaři a zároveň s ním pronikli zbrojně na piazzu, to jest prostranství uprostřed města, a když tyranové viděli statečnost císaře a odvahu jeho lidu, rozptýlili se a utekli do svých domů, kde se uzavřeli; mnoho však a nespočetně z nich bylo zabito v boji. Leč oni zrádcové, František a šest jiných, kteří byli původci a vojenští vůdcové tohoto sběhu, byli zajati a císař zvítězil. Potom byli oni zrádcové dáni na mučení a vyznali se z veškeré zrady, a jak ji připravovali a za jakým účelem. A pan císař dal je stíti uprostřed města. A stalo se známým v Lombardsku a Toskánsku, kterak měšťané pisanští, kteří vždy byli Ghibelini a stoupenci císařství, stali se Guelfy a zrádci svaté říše.

Potom odešel pan císař do města, které se

nazývá Pietra Santa, a vyřídív tam veškeré říšské záležitosti, vrátil se odtud s vítězoslavou do Němec a potom k sladké půdě rodné země, do Čech; při vstupu do Prahy přijat byl s velikým jásotem a slávou od duchovenstva i lidu.

Toho roku, dokud císař dlel v Miláně, poslal do města Pavie slavnostní poselství, v němž byl pan Bohuš, litoměřický probošt a vlastní bratr pana Arnošta, pražského arcibiskupa, a dosáhl, že mu bylo dáno tělo sv. Víta mučedníka, patrona království českého, které tam odpočívalo po mnoho let v klášteře sv. Augustina, a přinesl s sebou jak toto tělo sv. Víta, tak několik těl jiných svatých a jiné ostatky do kostela pražského a ozdobil je zlatem, stříbrem a drahými kameny.

Toho roku založil pan císař nový klášter sv. panny Kateřiny na Novém městě pražském a usadil v něm řeholnice řádu sv. Augustina bratří poustevníků.

L. P. 1356 pan Karel, císař římský a král český, uváživ, že v jeho království českém bylo spácháno mnoho loupeží a že zločiny špatných lidí, jichž se objevilo veliké množství, zůstávají bez trestu, a chtěje zameziti takové zlo, svolal veliký sněm knížat, pánů, šlechticů, vladyků a měšťanů, kteří náleželi pod českou korunu, a podle jejich obecného mínění a s jejich souhlasem stanovil a potvrdil zákonem, aby na věčné časy to bylo zachovááno a — abychom použili slov domácího jazyka — nalezl právem, aby: kdokoliv z pánů, šlechticů, vladyků nebo měšťanů nebo kterákoliv jiná osoba laická kteréhokoliv stavu nebo vy-

nikajícího postavení, která by byla obžalována ze zločinu krádeže, loupeže neb úchvatu nebo pohnána neb odsouzena a nemohla se v lhůtě jí stanovené podle práva zemského očistiti, nebo jestliže by její přečiny byly obecně známé a zjevné, aby potom ta osoba byla na věky bezectná a bezprávná a nebyla připouštěna k nižádným právním nebo čestným úkonům, jak u soudů tak mimo ně, kdekoli, bez ohledu na to, jestliže císař sám nebo jeho nástupci nebo dědicové, králové čeští, takovému člověku, odsouzenému, pohnanému, obžalovanému nebo vypověděnému udělí odpuštění toho, co spáchal, nebo milost v jakékoliv formě slovní nebo písemné, protože taková milost nebo obnova cti bude pokládána za soukromoprávní. Tak totiž, že onen člověk, jemuž dáno bylo obnovení a náprava z milosti královské, nepodstoupí pro knížecí shovívavost časnou smrt, jakou by zasluhoval za své provinění, odškodní však podle výše svého majetku ty, které poškodil. A i když všechno nahradí, přece ať zůstane bezectným a bezprávným a nepočestným po celý svůj život. S tím se shodují církevní zákony a kanony, jež praví, že soudce nemůže způsobiti, aby odsouzení pro krádež nebylo provázeno ztrátou cti, a opět praví: »Ačkoli můžeme pokáním zachrániti duše, nemůžeme přece zrušiti bezectnost.« A když tento zákon byl slavnostně prohlášen a vešel ve známost, ustali mnozí od úchvatů a podobných zločinů a přiměli i jiné, aby ustali. Na tomto sněmu bylo také ustanoveno, aby chudým, jimž se až dosud na zemském soudě dostávalo málo spravedlnosti nebo

vůbec žádné, bylo učiněno po právu i proti bohatým a kterýmkoliv pánům a výkon spravedlnosti se náležitě provedl. A stalo se tak, že mocní páni a šlechticové, byli-li ve věci chudása pohnáni před zemský soud, přicházeli všichni a řídili se soudním rozhodnutím.

Toho času císař pan Karel, milovník spravedlnosti a míru, protože často osobně předsedal soudům, pohnut jsa stížnostmi chudáků, projevil ostrost svého hněvu a rozhořčení vůči zlodějům a lotrům a zvláště vůči těm, kdo takové lidi chránili a podporovali. A procházeje královstvím českým mnoho takových tvrzí dobyl, spálil a do základů zbořil a osobně pronásledoval zločince, stíhaje je rozmanitými tresty, a neušetřil zlých. Ba, rytíře Jana, řečeného Pancéř, císař, který jej dříve byl vyznamenal rytířským pasem, když jej zajal jako loupežníka, vlastnoručně pověsil. A nastal v království českém a sousedních zemích takový mír, jaký nepamatoval žádný věk a nebylo nikde v kronikách zapsáno. Před tím se totiž na hradech docela veřejně zdržovali zběhové a hned toho, hned onoho zajímali a na výkupné posílali do Bavor, do Míšně, do Polska, do Rakous, a tam si také tak počínali. Chodili také ozbrojení zběhové v tlupách šedesáti i sto mužů najednou a velmi škodili nevinným. Od toho času se řízením Nejvyššího vše utišilo a nastal dobrý mír, nejlepší v Čechách po všechny časy, pokud žil pan císař.

Nicméně jakkoliv sám byl dobrým tento panovník, jak bylo vyloženo, kdykoliv se pohnulo jeho vojsko k nějaké výpravě, když pro-

cházelo Čechami tam nebo zpět, dopouštělo se mnohých loupeží na statcích duchovenských a klášterních a olupovalo chud'asy o věci i dobytek. Někdy je mučili, aby od nich dostali peníze, ženy ohavně ze šatů svlékajíce obnažovali, pannám činili násilí a způsobovali nekonečné zlo. Nemohl pak dobrý panovník zaméziti takové výstřelky, když byla naléhavá potřeba, neboť přetěžké jest napravovati zvrhlé. Potom se odebral do Německa a rovněž zde se postaral o zavedení míru mezi knížaty a městy říšskými a všichni mírumilovní se zaradovali a v celém světě zněla pověst o něm, že jest milovník spravedlnosti a kníže míru. A k vůli němu udržovali všichni knížata ve svých zemích mír.

L. P. 1357 prodléval císař, pan Karel, skoro celý rok v Německu, staraje se o mír a vyřizuje záležitosti říše. Potom v měsíci listopadu toho roku vstoupil do velikého a proslaveného města Met, kam po tři sta let, jak vykládali, nepřišel korunovaný císař, a byl slavně uvítán knížaty, šlechtici a měšťany. Měšťané tohoto města také vyšli mu vstříc na tři míle, a podrobující se velmi ochotně se vším, co bylo jejich, jeho panování, podali mu klíče města a všech bran. A při vstupu pana císaře zavládla veliká radost, veškeré duchovenstvo a všecken lid vyšel mu vstříc s velikým jástem a veselím, radostně jej přijmou a doveďou za zvuků hymen a zpěvů a s ostatky svatých až k domu biskupovu, kde byl ubytován. Potom pan císař, zdržuje se v tom městě, ohlásil, že se tam má na svátek Kristova narození

tehdy příštího konati dvorský sjezd a sněm říšských knížat.

Když tedy nastával svátek Narození Kristova, přišli k dvorskému sjezdu císařovu vyslanci pana papeže, totiž kardinál tetragorský a opat clunyacenský, dva synové francouzského krále, prvorozený a druhorozený, sestřenci pana císaře, arcibiskup kolínský, trevírský a mohučský, vévoda lucemburský, který zastupoval českého krále, jenž jest arcibiskupem, vévoda saský, arcimaršálek, markrabí brandenburský, arcikomorník, falckrabí rýnský, arcijídlonoš, markrabě míšenský, arcilovčí — úředníci to svaté říše. Na svátek pak Narození Páně při ranní bohoslužbě četl pan císař, oděn jsa všemi odznaky císařskými, před těmito knížaty evangelium »Vyšlo poručení od císaře Augusta« a pan kardinál zapěl před císařem první mši a z jeho rukou přijal pak pan císař pokorně a zbožně svatou večeři Páně. Potom zapěl arcibiskup kolínský hlavní mši toho dne, a když ta byla slavnostně skončena, dovedou všichni arcibiskupové, biskupové, preláti, jakož i světští knížata císaře a paní císařovnu, oděné císařskými šaty a odznaky, slavnostně až k hodovnímu domu, připravenému na náměstí uprostřed města a velmi krásně ozdobenému, kde byly četné tabule a stoly pro hosty. Když tak císař seděl u tabule na vyvýšeném místě, přijdou k němu říšští hodnostáři, vykonávající podle obyčeje své úřady; nejprve oni arcibiskupové s císařskými pečeti, protože jsou kancléři, každý na svém místě. Dále přijel arcimaršálek vévoda saský na velikém koni před stůl, nesa ve stří-

brné nádobě oves pro císařovy koně, a usadil každého z knížat ke stolu na místa pro ně připravená. Dále přijel na koni arcikomorník markrabí braniborský, nesa zlatou mísu a krásné ručníky, a podal císaři sedícímu na trůně, vody. Po té přišel falckrabí, nesa na zlatých miskách lahůdky, a předloživ je císaři, posloužil mu při jídle. Dále přišel Václav, vévoda lucemburský a brabantský, který jako bratr pana císaře představoval osobnost českého pana krále, jenž jest arcibiskupem, nesa víno ve zlatých číších, a dal císaři píti a posloužil mu. Na konec přišli knížata arcilovčí markrabí míšenský a podlovčí hrabě ze Schwarzburgu s loveckými psy a rohy, způsobující velký halas, a přinesli hbitě k panovníkovu stolu jelena a kance. I nastalo toho dne veliké hodování, že nikdo nepamatuje jemu podobného. A když byly hody skončeny, obdaroval pan císař různá knížata rozmanitými velikolepými dary a s veselím a jásotem odešli každý do svého obydlí. Toho roku položil pan císař základní či první kámen v základu nového mostu pražského na břehu u kláštera svatého Klimenta.

L. P. 1358 přišel pan císař do Čech a vystavěl na různých místech hrady, v nichž umístil své purkrabí, aby udržovali zemský mír a vyhubili zločince. Toho roku dal pan císař ze zvláštní zbožnosti k sv. Václavu, svému obzvláštnímu ochránci a pomocníku, obložit zlatem hlavu sv. Václava a dal mu zhotoviti náhrobek z ryzího zlata a drahokamů a vybraných kamenů a tak jej vyzdobil, že se podobného nenalezne na celém světě. Nad to vy-

zdobil i náhrobky jiných světců zlatem, stříbrem a půvabnými drahokamy a daroval je pražskému kostelu.

L. P. 1359 k svátku sv. Jiljí byla převeliká povodeň a voda vnikla do Starého města pražského až ke kostelu sv. Mikuláše na Kurném trhu; a po té povodni byla teplá zima.

L. P. 1360 císař pan Karel ustanovil v kostele pražském duchovní, aby kromě kanonických hodin dnem i nocí četli povzneseným hlasem či recitovali žaltář.

Toho roku den před Zvěstováním sv. Panny usadil císař pan Karel bratry mnichy, kteří se nazývají sluhy sv. Marie, v kapli sv. Panny pod horou Vyšehradem »Na zelené« a založil tu klášter.

Toho roku obehnal pan císař horu Petřín, Strahov a Hradčany přepevnou zdí. Toho roku uslyšel pan císař, že vasal říše, hrabě z Virtemberka uzavřel spolek s vévodou rakouským Rudolfem, zetěm císařovým, proti císaři. Proto se velmi rozhněval nad tou proradností, a shromáždiv veliké množství lidu, vytrhl proti tomuto hraběti z Virtemberka, a když zpustošil jeho země ohněm, vzal si to hrabě k srdci a vyžádal si milost, třeba pozdě až po velikých žádavách. Podobně učinil i vévoda rakouský. Nicméně protože kdysi Švábové prý zpustošili Čechy, Čechové jim nyní cestou tam a zpět způsobili veliké škody.

L. P. 1361, když se pan císař zdržoval ve městě Norimberku se svou chotí císařovnou paní Annou, narodil se mu syn jménem Václav pojmenovaný při křtu v pátek, nazítří po svátku sv. Matěje apoštola.

Toho roku, protože osení všude špatně vzešlo, nastala veliká drahota, takže míra čili strych ječmene se v Praze platila půl kopy a mnoho tisíc lidí zemřelo hlady a jiní morem, který tehdy ještě řádil. Tu se přihodilo, že na popud d'áblův dal rychtář a konšelé Většího města pražského veřejně utopiti v měchu kněze jménem Martina, služebníka pražského kostela. Když se zvěst o tomto skutku donesla k sluchu pana císaře, těžce to nesl a dal se saditi s úřadů rychtáře a konšely a všechny spoluvinníky toho ohavného skutku. A nechtěl dříve vkročiti do města Pražského, než až by všichni z města odešli. Ti pak poslali později k apoštolskému stolci a dosáhli listu o rozhřešení k panu Arnoštovi, pražskému arcibiskupovi. Ten jim pak při rozhřešení uložil za pokání, aby rozdělili chudým jako almužnu sedm tisíc strychů ječmene a obstarali za takový zločin dvě věčná světla v pražském kostele. To učinili a brzo poté zemřeli.

L. P. 1362 trvala ještě drahota až do žní a nebyti oné almužny, bylo by zemřelo mnoho hodných řemeslníků hladem. Avšak díky obdivuhodné boží laskavosti, když přišla doba žní, tak hojná byla sklizeň toho roku, že strych ječmene stál v Praze groš a chudí se mohli zotaviti a chválili Pána na výsostech.

Toho roku osmý den po svátku sv. Prokopa zemřela císařovna Anna a byla pohřbena v Pražském kostele. Po její smrti pojal císař za manželku Alžbětu, dceru dcery polského krále Kazimíra.

L. P. 1363 na den sv. Víta dal císař korunovati svého syna Václava v druhém roce jeho

věku za krále českého a třetího dne potom svou choť paní Alžbětu od pana Arnošta, pražského arcibiskupa.

L. P. 1364 opustil tento svět ctihodný otec pan Arnošt, první pražský arcibiskup, dlouho byv trápen zimnicí. Byl to muž milý Bohu i lidem.

Když tedy zemřel tento ctihodný otec, jehož památka bude požehnána na věky věků, a drobné tělo jeho bylo po velikolepém pohřbu uloženo do hrobu, aby pražský kostel nebyl na dlouho zbaven útěchy svého pastýře, sešli se děkan a kapitula tohoto kostela a stanovili dobu volby budoucího velekněze na den před sv. Markétou. A když přišel ten čas, shromáždil se děkan a kapitula v kapitulní síni, a když byli vzývali milost sv. Ducha, bez jakéhokoli předchozího ujednání, ale jako z vnuknutí Ducha sv. brzy všichni jednomyslně, takže sotva kdo byl proti, soustředili své hlasy na nejdůstojnějšího otce v Kristu, pana Jana, biskupa olomouckého, sekretáře a radu našeho pana císaře, který od dob své mladosti, ještě když byl nižšího věku i v nižší hodnosti, vždy věrně lnul k tomuto pánovi a byl jako věrný služebník účasten všech jeho útrap a nesnází. Proto jej pan císař a všichni knížata a páni, šlechtici a měšťané a hlavně duchovenstvo a lid nad jiné milovali. Toho pak pana biskupa olomouckého navrhli kanonicky za arcibiskupa. Ačkoli se zpěchoval přivolití k tomuto návrhu, uváděje svůj věk, překonán jsa hrozbami pana císaře a knížat i děkana a kapituly pražského kostela, složil svoji vůli a přivolení do rukou pa-

na papeže. Brzy vysláni jsou poslové k apoštolské stolici. A pan papež, zpraven jsa o vhodnosti a správnosti jak navrhované osoby, tak způsobu navrhování, dal souhlas k návrhu a udělil svolení, aby navržený přešel od olomouckého kostela k pražskému. Povolil mu také, aby ihned vedl správu věcí duchovních i světského majetku, než obdrží pallium. A poslal mu potom pallium po důstojném biskupu špýrském, což značí plnost arcibiskupské důstojnosti. Dosáhnuv hodnosti arcibiskupské, nezměnil však tento muž nic na své laskavosti a mírnosti, jakou měl před tím. Když byl ještě v nižším postavení, řídě se příkladem císaře, svého pána, miloval sv. Václava, a zakoupil důchody ze svých peněz pro kostel vratislavský, kde byl tehdy kanovníkem, a postaral se o to, aby svátek tohoto patrona byl uctěn dvojí mší, čtenou a zpívanou, podle obyčeje pražského kostela. Proto si sám zasloužil, aby zakročením sv. Václava, svatého mučedníka a našeho patrona, který vždy pozdvihuje a povyšuje sobě oddané, byl povznesen k této hodnosti. Dokud ještě požíval ctihodný otec biskupské důstojnosti v olomouc. kostele, zřídil v pražském kostele kapli podivuhodného díla a v ní ustanovil kaplana či stálého služebníka, zaopatřeného dostatečnými důchody. Tento ctihodný otec založil také, ještě než byl povznesen k zmíněné hodnosti, špitál pro chudé muže i ženy, a to takové, kteří kdysi byli bohatí a vážení, ale později zchudli, aby nemusili k hanbě své a svých přátel žebřati ode dveří ke dveřím. A vybaviv tento špitál dosta-

tečnými důchody, umístil jej pod horou Vyšehradem na místě dosti pěkném.

Toho roku vyžádal si pan císař po poslech od pana papeže Urbana V. velmi čestné privilegium pro pražský kostel: slouží-li arcibiskup pražský osobně mši v pražském kostele, kdykoli a jakkoli často, mají při tom býti pokud možno všichni preláti a kanovníci, kteří tu mají obročí, jakož i arcijáhni, kteří se počítají k pražskému kostelu, a mají býti v bílých infulích, jako mají kardinálové, přísluhující panu papeži v Římě. Kde pak slouží pražský arcibiskup mši ve své provincii nebo na území, podléhajícím jeho legátské pravomoci, mají mu přísluhovati dva kanovníci jeho pražského kostela v takových infulích jako jáhen a podjáhen. Dále mohou preláti a kanovníci pražského kostela sloužiti v takových bílých infulích služby boží v pražském kostele ve svátečních a slavnostních dnech. Kdyby však v pražském kostele sloužil mši jiný velekněz odkudkoli, nebudou preláti a kanovníci míti těchto infulí, leč by službám božím byl přítomen pan císař nebo jeho nástupce, král český, aby tak byla uctěna královská důstojnost. To vše jest plněji a podrobněji obsaženo v privilegiích, poskytnutých panem papežem Urbanem V. pražskému kostelu.

L. P. 1365 v neděli po obřezání Páně posvětil ctihodný otec pan Jan, arcibiskup pražský, který již obdržel pallium, dva oltáře v pražském kostele, oltář sv. Víta a oltář sv. Marie v novém kůru pražském. V neděli po svátku Očištění posvětil větší kapli ve věži hradu Karlštejna. Vystavěl totiž císař tento

hrad, podivuhodné to dílo s přepevnými hradbami, jak je až posud vidno, a v hořejší věži zřídil velikou kapli, jejíž stěny dal obložit ryzím zlatem a cennými drahokamy a okrášlil ji jak ostatky svatých, tak ornáty pro děkana a kapitolu či kolegium, které tu zřídil, a vyzdobil ji drahocennými obrazy. V celém širém světě není hradu a kaple tak nádherně vystrojené, a to jest správné, neboť zde chová císař říšské klenoty a poklady celého království.

Toho roku vydal se císař, přibрав četné šlechtice z království českého, v měsíci květnu do Avignonu k panu papeži Urbanu V. a byl přijat velmi čestně a velikolepě. Z úcty k císařskému důstojenství sloužil také pan papež o letnicích mši před císařem, který seděl ve své velebnosti, oděn jsa císařskými odznaky, na stolci královském naproti trůnu papežovu a naplnila se slova Písma, kde se praví: »Slunce a měsíc v obydlí svém zastavily se« (Habakuk 3, 11). A když se tam pan císař zdržel, dychtě zvelebiti a povýšiti svůj kostel pražský, dosáhl od pana papeže, aby ctihodný otec pan Jan, arcibiskup pražský, a všichni jeho nástupci byli legáty ve své pražské provincii, jakož i v provincii řezenské, bamberšké a míšenské na věčné časy. A na znamení toho poslal pan papež panu Janovi, pražskému arcibiskupovi, stříbrný pozlacený kříž a široký černý klobouk a kápi z červeného sukna, aby on i jeho nástupci užívali těchto odznaků na území své legace. A když pan pražský arcibiskup dostal tyto insignie, psal se odtud ve svých listech legátem apoštolské stolice. Na-

vštívil s těmito odznaky jako legát svoji provincii a města a diecése své legace; všichni jej poslouchali a nikdo nebyl nespokojen.

Toho roku korunován císař korunou království arelatského, jež je podrobena římské říši, a to s velikou slávou v městě Arles. Když pak císař vyřídil s panem papežem ke spokojenosti všechny své a říšské záležitosti, dostal propuštění a odešel s veselou a radostnou myslí. Odtud přišel ze zbožnosti do Agaunu, aby navštívil sv. mučedníky thebské; tam tehdy spočíval drahocenný poklad, totiž tělo sv. Zikmunda, krále burgundského. I dosáhl, že mu je dali, a přivezl s sebou do Prahy, kde bylo na den sv. Augustina procesím přijato. A to tělo sv. Zikmunda proslulo velikými zázraky, jež před námi byly osvědčeny a ověřeny dostatečným svědectvím lidí věrohodných a o nichž bude níže psáno. O těchto zázracích jest v pražské sakristii zvláštní traktát či knížka.

L. P. 1366 zabili dva měšťané z města Jaroměře v únoru kněze, protože byli jím pohánáni před arcibiskupského oficiála. Ty pak poručil pan císař stíti, jakkoli nabízeli velikou sumu za svůj život. Téhož roku a času vyloupal vladyka u Jindřichova Hradce obě oči svému plebánovi, protože prováděl oficiálovo rozhodnutí proti němu. A když císař zvěděl o tomto skutku, nařídil, aby mu byly v Praze přede všemi vyloupány obě oči; a on z přílišné bolesti zemřel třetího dne. A třebaž byli na jeho záchranu — byl totiž znám — mnozí šlechtici a knížata u císaře za něj mnohonásobně prosili a nabízeli peníze a zadosti-

učinění knězi, jemuž bylo ublíženo, přece se nedal pan císař jako spravedlivý soudce pohnouti ani prosbami ani penězi, ale vykonával spravedlnost, zasloužil si božího požehnání a zůstavil nástupcům příklad, jak vykonávati spravedlnost.

Toho roku ve čtvrtek po páté neděli v postě provdal pan císař svoji starší dceru, kterou zplodil z paní Blanky, Kateřinu, vdovu po vévodovi rakouském Rudolfovi, za Otu, markraběte braniborského, a téhož dne provdal svou druhou dceru pannu Alžbětu, kterou zplodil s paní Annou Svídnickou, za Albrechta nejstaršího vévodu rakouského.

Toho roku 3. června o hodině nešporní byla taková vichřice, blesky se křižovaly a hřmělo, že toho nikdo nedovede vypovědět, zvláště nad Prahou; v polích bylo mnoho lidí zabito bleskem a na různých místech zničila tato bouře domy do základů.

Toho roku byla den před sv. Václavem dokončena v pražském kostele znovu a podivuhodně zřízena kaple sv. Václava. Toho roku na den sv. Michala bratr Mikuláš, kantor kláštera sv. Jakuba Menších bratří v městě Pražském, který po dlouhý čas trpěl průtrží, doufaje v pomoc milosrdenství Boha a sv. Václava, mučedníka jeho, přistoupil s důvěrou k hrobu sv. Václava, a když se nějaký čas modlil o navrácení zdraví, tu pojednou se mu na přímlovu sv. mučedníka Václava dostalo dobrodiní ozdravení a on před veškerým lidem oslavoval Pána a sv. mučedníka Václava.

Toho roku den po svátku jedenácti tisíc

panen od rána do jedné hodiny bylo viděti, jako by ustavičně padaly s nebe hvězdy v takovém množství, že nelze vypověděti.

Toho roku a času ustanovil pan císař, prodlévaje v Norimberce, vikářem svaté říše římské v Německu svého bratra Václava, vévodu brabantského a lucemburského, a vrátiv se do Čech, zřídil a vybudoval pod hradem Bezdězem rybník, obdivuhodně veliký jako jezero. Toho času se také objevil v Čechách dosud nevidaný druh ryb, lidově zvaný parmy či vousáči, u veliké hojnosti, takže všechny vody jimi oplývaly.

Toho času založil císař pan Karel nový klášter na svém hradě Ojvíně u Žitavy a usadil v něm mnichy, zvané celestiny, a postaral se náležitě o jejich výživu a vydržování.

Toho času vnikli zlí lidé noční dobou do kláštera ve Skalici a zardousili opata toho místa, člověka dobrého a zbožného. Toho roku zřídili urození pánové, Petr, Jošt, Oldřich a Jan, synové zemřelého pana Petra z Rožmberka, se souhlasem pana císaře a pana arcibiskupa z farního kostela na svém panství Wittingau čili Třeboň klášter řeholních kanovníků a bohatě jej nadali.

L. P. 1367. To jest rok, na nějž bylo prokováno mnoho zlého a většinou se splnilo. Toho roku bylo na svátek blahoslavené Anežky o druhé hodině v noci úplné zatemnění měsíce a trvalo tři hodiny. Toho roku byla v březnu v Čechách tak veliká povodeň, že voda zaplavila polovici Pražského města a dostala se až ke kostelu sv. Mikuláše na Kurném trhu a ke kostelu sv. Jiljí a v těch ulicích se

chytaly ryby u dveří kostelů. A ta potopa způsobila mnoho zlého a mnohým nenapravitelné škody. Ve dvoře pana arcibiskupa zaplavila všechny sklepy až po vrchol a na pražském mostě před domem saského vévody tonuli koně. Strhla také pražský most dřevěný na mnoha místech, kdežto nový jen v jediném pilíři, a odplavila nespočetně domů a dřevěných stavení. Avšak utonuli i mnozí lidé na pražském přívoze a na mnohých jiných místech. Hned po té potopě přišla náhlá nákaza na všechny lidi a byl ve městech a na vsích jen málokdo, kdo by neonemocněl; laskavostí boží však trvala jen 3 neb 4 dni a jen málokterí z toho zemřeli. Ale onemocněli vesměs všichni lidé.

Toho roku způsobena jest nemalá proměna pravice Nejvyššího. Pan papež Urban V. změnil totiž místo pobytu a přesídlil s dvorem proti vůli téměř všech kardinálů z Avignonu do Viterba a zůstal tam až do října. Potom, když tam vzniklo proti němu a jeho kardinálům a jejich čeledi veliké vzbouření a mnozí byli zabiti a zločinci konečně potrestáni, vyšel papež na den sv. Havla do města Říma a byl tam přijat s velikým jásotem a usadil se na stolci sv. Petra.

Toho roku bylo na různých stranách světa veliké krveprolévání. Neboť papež, posílaje svůj lid na pomoc královně sicilské, zničil veliký svaz branný, z něhož bylo mnoho zajato a mnozí zabiti. Dále byly veliké války a boje mezi králem španělským a navarským, mezi biskupem basilejským a městy porýnskými, mezi hrabětem z Eygen a některými městy

rynskými a švábskými, mezi biskupem padovským a jeho měšťany. Dále převelká válka mezi biskupem hildesheimským a arcibiskupem magdeburským, v níž byli i jiní biskupové a vévodové, a menší přemohl většího, neboť magdeburské vojsko prchlo. V Čechách bylo toho roku zahubeno mnoho lotrů a zlodějů. Také byl tento rok neplodný a sklizně dopadly špatně.

Toho roku vydal se v říjnu syn pana císaře, Václav IV., desátý král český, v sedmém roce svého věku, v pátém pak roce svého kralování, do země lužické, aby přijal hold a sliby věrnosti od pánů a měšťanů té země, kterou jeho otec získal pro království české. Na cestě tam i zpátky jej doprovázel ctihodný otec pan Jan, arcibiskup pražský, první legát apoštolské stolice, vykonáváje svůj legátský úřad v oněch krajích, ježto ona země je v míšenské diecési.

Toho roku předposledního dne měsíce listopadu, totiž v neděli po svátku sv. Kateřiny, vysvětil ctihodný otec pan Jan arcibiskup pražský za přítomnosti pana císaře na Novém městě pražském klášter sv. Kateřiny, který založil a vystavěl pan císař, jak bylo řečeno.

Toho roku na den sv. Ondřeje apoštola vysvětil a odevzdal ctihodný otec pan Jan, pražský arcibiskup, ke cti sv. Jana evangelisty a sv. Václava kapli, v níž odpočívá tělo sv. Václava, v kostele pražském za přítomnosti pana císaře. Avšak slavnost odevzdání kaple odložil podle starého zvyku na třetí den po svátku sv. Panny.

Toho roku v prosinci dal pan císař strh-

nouti brány a vchody a zdi i věže a zasypati příkopy Starého města, protože chtěl, aby Staré i Nové město byla pro dobro míru a svornosti sjednocena, a těšice se stejným právům, aby snášela rovná břemena. I stalo se, jak pan císař nařídil a chtěl.

Toho roku obnovil ctihodný otec pražský arcibiskup pan Jan velikou síň v arcibiskupském dvoře v Menším městě pražském dole a jinou nádherným a vybraným dílem. A vystavěl mnoho potřebných světnic a staveb v arcibiskupském dvoře v Menším městě a dokončil v Roudnici velikou věž, kterou počal stavěti jeho předchůdce pan Arnošt.

Toho roku bylo v prosinci pohřbeno v pražském kostele na místě zvláště upraveném vně u zdi poblíž kaple sv. Václava tělo ctihodné a zbožné paní Přibyslavy, vlastní sestry sv. Václava, jež po smrti svého bratra žila ve svrchované čistotě a zdrželivosti, sloužíc Bohu a dobročinění oddaná, a v křesťanské víře odešla k Bohu; dále tělo věrného a oddaného rytíře sv. Václava Podivína, který byl samojediný povědom dobrých skutků svého pána a účasten jeho strastí, dokud ten byl na zemi, a zakončil svůj život skvělým mučednictvím.

Toho roku a v ten čas bylo dokončeno a dovršeno krásné a nákladné dílo, totiž veliký portál a sloupoví u kaple sv. Václava, tesařské práce a svrchu nová sakristie.

Toho času osvojili si lidé po způsobu opic, které dělají a snaží se napodobiti, co u lidí vidí, špatný a škodlivý obyčej cizozemský a ve způsobu odívání zanechali příkladu předků a pořizovali si šaty krátké, ba nestoudně

zkrácené, takže často bylo viděti stehna a zadek, a tak těsné, že mohli sotva dýchat. Kolem osrdí měli velikou vycpávku z měkkých látek, takže se zdálo, jakoby měli ženská prsa. Kolem břicha byli staženi jako honicí psi, jimž se říká chrti. Na zadku byli tak sešněrování, že sotva mohli choditi pomalu. Užívali malých kápí, jakých se z loktu nadělalo po čtyřech, se širokými ozdobami nebo velkými písmeny kolem krku, jako mají venkovští psi na ochranu proti vlčímu kousnutí. Podobně nosili zobaté střevíce s dlouhými nosci, takže mohli špatně zdvíhati nohy a choditi. Země česká byla poskvrněna těmito vynálezy a zlozvyky a jinými četnými pověrami více, než sluší vyprávět. A jedenkaždý se řídil libostí svého srdce, nespravedliví byli chváleni, a jejich tužby a jejich pýcha ustavičně vzrůstaly. Stalo se také, že minulého měsíce tohoto roku se vydali někteří čeští šlechticové království českého, shromáždivše něco lidu, do Saska proti pánu z Wedrova, a když nastal boj, sestoupili podle tamního zvyku na obou stranách s koní a začali bojovati pěšky, a pro těsné šaty a zobákovité střevíce byli Čechové nepřáteli přemoženi a zajati nebo pobiti. To ať si přičtou sami, že nenechali doma úzké a těsné šaty a zobanovité střevíce, když šli do boje.

L. P. 1368 v měsíci lednu zemřel náhle plebán kostela v Pelhřimově, městě pana arcibiskupa, když tančil a vedl tanec. Hled'te, klerikové, jak Bůh miluje tančící, a napravte podle toho příkladu svoje mravy!

Toho roku shlédl Bůh na českou zemi, a

vida, jak je rozsáhlá a že jí zbývá jediný dědic, dal nám i jiného. Neboť dne 15. února se narodil panu císaři našemu z císařovny paní Alžběty, jeho choti, syn třetí v pořadí, jemuž na křtu bylo dáno jméno Zikmund. A právem byl nazván tímto jménem, protože jeho oba rodiče, kteří obzvláštní úctou ctili sv. Zikmunda, odpočívajícího v pražském kostele, bez jakékoli pochybnosti dostali tohoto syna pro zásluhy a na přímluvu sv. mučedníka. A jeho hrob dal císař skvěle ozdobiti zlatem a stříbrem a v den hochova křtu daroval tisíc dukátů, aby za to byly koupeny důchody pro světcův oltář. Pražské kapitule pak dal deset hřiven, aby byly rozděleny po dílech.

Toho roku poslal pan papež Urban V. zvláštní vyslance a posly k našemu panu císaři a důtklivě žádal, aby ráčil přijíti na pomoc sv. římské církvi, jelikož země sv. římské církve jsou proti Bohu i spravedlivosti nerádně zabírány a znepokojuvány zločinnými spolky v Toskáně a Lombardii a zvláště Barnabem Milánským. A pan císař, přivoliv blahosklonně k těmto častým žádostem, ježto byl fojtem a ochráncem církve, shromáždil převeliké množství lidu svého i německého na pomoc panu papeži proti moronosným těm lidem a na květnou neděli, což bylo druhého dubna, vydal se na cestu z Prahy, oděn zbrojí válečnou; v českém království a zemích k němu náležejících zůstavil jako vladaře a správce ctihodného otce pana Jana, pražského arcibiskupa, a ten šťastně řídil záležitosti duchovní i světské. Avšak čeští páni a šlechticové, kteří šli s panem císařem, způsobili mnoho škod

na statecích duchovních a klášterních, pročez z dopuštění božího mnozí z nich zemřeli v Itálii a cestou odtud. Neboť křik sirotků a vdov vystupuje k nebi a Pán jej slyší a trestá.

A viz, co zaslouží, aby bylo řádně zaznamenáno. Když urozený pán Petr z Michalovic následoval císaře se svojí družinou do Italie, mladý ten šlechtic způsobil, procházeje panstvím kostela Pražského, mnoho škod chudým lidem, jejichž úpění a nárek vystupoval k nebi k nelibosti Boha, spravedlivého soudce. Pročez po jeho odchodu jeho paní choť učinila slib pro jeho spásu a šťastný návrat, že půjde k sv. patronům v pražském kostele, a ten splnila. Když obešla celý pražský kostel a chtěla posléze vstoupiti do kaple sv. Václava a modliti se tam k Pánu pro spásu svého muže, tu hle! kaple byla tak pevně uzavřena, že klíčník ji nemohl svými klíči otevřítí. Jest zavolán děkan pan Wrativoj a jiní kanovníci a služebníci pražského kostela, avšak nikdo nemohl nižádným způsobem kaple otevřítí. Pošlou pro kováře, ale ani ten toho nemůže dokázat, leč by vylomil železná vrata. Odloží se tedy ta věc s otevřením a vylomením na jiný čas. A hle, když paní odešla, vrata kaple lze otevřítí jako jindy bez jakékoli nesnáze. Všichni se diví tomuto zázraku, předzvěsti to budoucího neštěstí. Neboť pan Petr z Michalovic zemřel v Itálii skoro v témže čase, co se toto v Praze stalo, a byl do Čech donesen mrtev. Takovou odplatu dává Bůh škůdcům pražského kostela pro zásluhy jeho patronů sv. mučedníků, aby potrestání těch, kteří zemřeli ve vojště zlou smrtí, bylo výstrahou ži-

vým a budoucím. Uváživ tyto a jiné slavné zá-
raky sv. Václava, udělil ctihodný otec pan
Jan, pražský arcibiskup a legát apoštolské
stolice, čtyřicetidenní odpustky pro věčné ča-
sy všem opravdově se kajícím, vyzpovídávším
se a zkroušeným, kteří by zazpívali ke cti
světcově níže vypsanou píseň, ode dávna zpí-
vanou. Znění této písně v lidovém jazyce jest:

*Svatý Václave, vévodo české země,
kníže naše,
pros za nás Boha,
svatého Ducha, kyrie eleyson.*

*Pomoci tvé žádamy,
smiluj se nad námi,
utěš smutné, odveď vše zlé,
svatý Václave, kyrie eleyson.*

*Nebeské jest dvorstvo krásné,
blaze tomu, kdož tam pojde,
život věčný, oheň jasný,
svatého Ducha, kyrie eleyson.*

A zpívá se třikrát.

Toho času, když ještě pan císař meškal
v Čechách, moudře shledal, že se dějí mnohé
podvody a klamy pro znění přísahy v zem-
ském právu českém, protože je příliš dlouhé
a nebezpečné. Chtěje zameziti takové podvo-
dy a odstraniti klamy zlých lidí, zkrátil
s obecným souhlasem a svolením pánů šlech-
ticů a vladyků království českého znění pří-
sahy a ustanovil, aby takto zkrácená byla
u zemského soudu na věky užívána.

A jest to tato formule: »Na tom přísahám, čím mne N. viní v této žalobě, že tím jsem jemu ničímž nevinen. Tak mi Bůh pomáhej a všichni svatí!« Dřívější však stará formule žaloby se sestavovala podle žaloby a byla tak dlouhá, že ji málokdo dovedl pronést. Proto bylo nutno čeliti těmto podvodům.

Toho roku v neděli v týdnu sv. Prokopa, což bylo 9. července, posvětil ctihodný otec pan Jan, arcibiskup pražský a legát apoštolské stolice, vchod většího pražského kostela. Téhož dne posvětil císařskou kapli v čele nového kůru pražského kostela ke cti sv. a nedílné Trojice a ustanovil, aby výročí posvěcení bylo slaveno každoročně ve svátek sv. Trojice.

Toho roku se v dubnu objevovala na západní straně po mnoho dní kometa, po níž následovalo veliké sucho a sklizeň v létě špatně dopadla.

Toho roku 28. července zemřel bez dětí vévoda slezský Bolek, pán Svídnice; jeho smrtí připadlo jeho vévodství a všechny jeho země právem dědického nástupnictví jasnému knížeti Václavu IV., českému králi, jelikož nebylo bližšího dědice, a pan císař to potvrdil a stanovil nálezem, že ty země mají na věky náležeti k české koruně.

Toho roku na svátek Nanebevzetí sv. Panny počal se rok milosti či odpustků v pražském kostele. Náš pan císař, zvelebujíce uctívání Boha a čest pražského kostela, když zavítal do města Trevíru, dostal v klášteře Heleny královny třetinu závoje sv. Panny, který přinesla sama sv. Helena sem z Jerusalema, a dosáhl

u pana papeže, že má býti ta část závoje ukazována vždy v sedmiletí, a ti, kdož toho dne přijdou ve zbožném úmyslu do kostela, mají míti z odpustků sv. stolice tři roky a tři karenny. A to má býti na věčné časy od sedmiletí do sedmiletí, jak je úplněji řečeno v papežské bule. Proto nastal veliký sběh lidu do pražského kostela po celý ten rok, a to i z cizích zemí.

Toho roku se odebral císař, když byl sjednal mír mezi římskou církví na jedné a milánskými a jinými tyrany na druhé straně, do země toskánské, rozpustiv vojsko, a když se tam nějaký čas zdržel, zamířil k městu Římu, kde byl velikolepě přijat duchovenstvem i lidem. A v krátkém čase následoval jej pan papež. Když však císař uslyšel, že pan papež přichází k městu Římu, vyšel mu s duchovenstvem a lidem vstříc a velmi slavně jej přijal. A pamětliv jsa toho, co činívali jeho předchůdci, římsští katoličtí císařové, následuje v tom jejich příkladu, císař sestoupil s koně a pěšky vedl za uzdu koně pana papeže až ke stupňům kostela sv. Petra. Veliká to pokora tak velikého panovníka, ale ne nezaslouženě, neboť je zjevno, že tak učinil v naději na budoucí oplatu. Pravíť Pravda v evangeliu: »Čím větší jsi, tím více se pokoř ve všem.« A ježto byl nejkřesťanštější, chtěl uctíti náměstka Ježíše Krista. A zde doplň ty, kdož jsi viděl a znáš!

Potom na den Všech svatých sloužil sám pan papež osobně mši v kostele sv. Petra a za přítomnosti pana císaře, stkvícího se ve své velebnosti, a korunoval paní Alžbětu, choť

páně císařovu, za veliké slávy a jásotu na římskou císařovnu. A pan císař zůstal tam v Římě v témže paláci s panem papežem u kostela sv. Petra ode dne korunovace až do Narození Páně, jednajíce vespolek a vyřizující záležitosti církve a sv. říše. Odtud se odebral císař do města Sieny, kde snesl mnohá protivenství pro jejich zradu. Potom přišel do města Lukky, kde se s paní císařovnou dlouho zdržel.

L. P. 1369 bylo tuhá zima a velmi dlouhá. Víno, které se pak urodilo v českých krajích, předčilo jakostí rakouská vína, protože v Čechách bylo příliš sucho, v Rakousích však přílišné vlhko.

Toho roku počátkem března byla v kostele pražském ve zdi kaple sv. Václava nad oltářem Kříže, kde jest viděti obraz a zlatý kříž, uložena hlava ctihodného otce pana Ondřeje, osmnáctého biskupa pražského. Biskup Ondřej, jak bylo svým místem vypsáno, byl zapuzen do vyhnanství pro obranu svobod pražského kostela a umřel v městě Cassamare. Jeho hlavu přinesl později do Prahy jeho nástupce Mikuláš, třináctý biskup pražský. Ustanovil, aby na pamět muže tak velikého a pro jeho duši bylo každoročně slaveno jeho výročí, a určil pro to důchod. Mnozí počestní staří lidé věří o biskupu Ondřejovi, že je svatý a nazývají jej svatým člověkem a vypravují, že se kdysi zastkvěl zázraky.

Toho roku byl ve svátek ukazování ostatků tak velký sběh lidí, že veliké náměstí Nového města vypadalo, jako by bylo úplně naplněno lidmi. Obecně se říkalo, že nikdo ještě neviděl

takové množství lidí, na jednom místě shromážděných.

Toho roku, když náš pan císař sídlil se svým dvorem v městě Lukce v Toskáně, vyslal svůj lid na pomoc panu papeži a ten se utkal u města Rieti se Svazem a porazil jej na hlavu, že většina padla v boji, ostatní pak byli zajati a později popraveni. K tomuto boji a vítězství nad těmi zlosyny a ničemníky došlo v den sv. Víta slavného našeho patrona českého, a jak věříme, nepochybně jeho přispěním a pomocí. Pan papež, blahopřeje panu císaři k tak velikému vítězství, napsal mu vlastnoruční list.

Toho roku týden před svátkem Nanebevzetí a ve svátek sám, když končil rok milosti čili odpustků, byl tak veliký nával do pražského kostela, že toho nepamatuje žádný věk.

Toho roku přijela do Prahy dne 20. srpna paní Alžběta, císařovna římská, v tomto roce korunovaná, jak řečeno, panem papežem, a byla slavně přijata v městě i kostele pražském duchovenstvem i lidem. Císař však, protože byl v Čechách mor, zdržel se po návratu z Lombardie v Polsku. A protože někteří vévodové slezští si osobovali nástupnické právo ve svídnickém vévodství a král polský si počítal veliké dluhy, kterými prý mu zůstal svídnický vévoda zavázán, pan císař, aby vykoupil tyto závazky, uložil obecnou berni v Čechách a splatil dluhy a vykoupil dědické nároky jak od vlastní dcery, vévodkyně rakouské, tak od jiných vévod slezských. A když na to byly vydány listiny, přísahali páni a města ve vévodství Václavu Čtvrtému, synu císařovu,

králi českému, že budou náležeti ke koruně království českého, trvale a nedílně.

Dále koupil císař tehdy ve Fojtlandu u Míšně a Duryňska mnoho pevných hradů a království na všechny strany byly rozšířeno a zvelebeno. Toho roku 5. listopadu byly v kostele pražském v kapli sv. Šimona a Judy uloženy kosti dvou biskupů pražského kostela, totiž Kosmy a Jana I., protože pro poboření zdi starého kostela bylo nutno je přenést a jinde umístit.

Toho roku zemřel ve svátek sv. Panny Marie vynikající kazatel bratr Konrád, správce kostela P. Marie před Týnem, a byl tam pohřben na hřbitově. Pocházel z Rakous tento muž velmi vzdělaný a velmi výmluvný, přišel do Čech, a vida, že lidé jsou přesprávil oddání rozkošnictví a překročí v mnohém míru, jak jsme se o tom zmínili, svým kázáním napravil mravy našich krajanů tak, že mnozí zanechali světských marností a jali se pilně sloužiti Bohu. Mezi jinými dobrými skutky, jež vykonal tento muž, zaslouží si, aby bylo toho vzpomenuť, že pražské měštky, které před tím nosívaly veliké a nádherné závoje a šaty přenádherně vyšperkované, odkládaly je a navštěvovaly denně kázání tohoto vynikajícího kazatele a učitele v šatě dosti skromném. Kázal také neohroženě proti lichvářům a jiným, kteří zneužívají majetku, a zvláště proti řeholním osobám obojího pohlaví, jež byly do řádu přijaty podle svatokupeckého nemravy. Když proto mnohé takové osoby žádaly dispens od apoštolské stolice, pohnuty jsouce tímto svatým kázáním, a jiní se zdrá-

hali dávati napříště své děti řádům na smlouvu, pozdvihli se proti němu bratři všech žebřavých řádů a vznesli proti němu mnoho obvinění. Protože však to byl muž v lásce dokonalý, vše snášel klidně pro Pána a s dobrým vědomím odešel ke Kristu. Necht' odpocívá v pokoji. Amen.

Toho času císař vida, že pražský hrad, v němž měl veliký poklad a mnoho ostatků svatých, není dostatečně opevněn zvláště na jihu, dal zřídití veliký a velmi nutný příkop mezi hradem a Menším městem pražským.

Toho roku byl, jak jsme se zmínili, z dopuštění božího pro hříchy lidské v Čechách veliký mor, zvláště na straně k Rakousku, a trval po celý rok. A když se již blížil Praze a začal tu vzrůstat, byla určena procesí a posty, a Pán Bůh, přelaskavý a milosrdný, byl usmířen, a mor postupně přestal, protože se lidé pokorili jako Ninivští. Hle, co zmůže pokora a pokání vůči božímu hněvu!

L. P. 1370 vrátil se pan císař, kníže míru, k sladké rodné zemi, když byl dlouho prodlel v Itálii, staraje se o mír a pokoj římské církve a sv. říše, v mnohých námahách a strastech, jež tam zakusil, a na den Tří králů vstoupil pokorně a zbožně do pražského hradu i kostela, a duchovenstvem i lidem byl přijat velikým jáсотem a radostí.

Toho času koupil pan císař, velmi jsa zaujat pro obecné učení a studenty v Praze, za 100 hřiven 114 svazků knih sv. theologie, kanonického práva a svobodných umění. Ty knihy náležely panu Vilémovi ctné paměti, děkanovi vyšehradskému, zesnulému ten rok,

který je koupil v Avignonu a jiných končinách světa. Ty knihy daroval pan císař studentské koleji v Praze. Vysoké učení bylo rozšířeno a proslulo v sousedních zemích a krajích, že císař je miluje a prokazuje mu zvláštní přízeň. Aby pak studenti pražského učení horlivěji studovali, když by věděli, že dojdou obročí, pan císař ustanovil a potvrdil ve svých listinách, aby k prelaturě nebo k prebendám královského kostela či kaple Všetech svatých na pražském hradě byli jeho nástupci českými králi na věčné časy navrhováni toliko mistři ze studentské koleje pražského učení. A jen ti a ne jiní aby byli s královským souhlasem na tato obročí ustanovováni a potvrzováni. A pan papež Urban V. potvrdil toto císařské ustanovení zvláštními svými výsadami, a aby bylo zachováváno po všechny budoucí časy.

Toho roku koupil náš pan císař jakési město v Lužici na řece Odře, blízko města Frankfurtu — to město se v jejich jazyku nazývá Fürstenberg — a vystavěl na břehu té řeky velmi pevný hrad, opevnil i město a vystavěl i most přes řeku. Tím byli velmi polekáni knížata a mocní těch krajin. Aby se ta práce dařila, pobyl tam pan císař skoro po celou dobu jara.

Toho roku v sobotu sv. Víta mučedníka, totiž 22. června narodil se našemu panu císaři z jeho manželky paní Alžběty syn na pražském hradě o hodině večerní. Na křtu bylo mu dáno jméno Jan, protože následoval svátek sv. Jana Křtitele, nebo pro zásluhy a na paměť jeho děda, zesnulého krále českého pa-

na Jana. Toho roku za přítomnosti našeho pana císaře a jeho syna, našeho pána Václava, českého krále, dal ctihodný otec pan Jan, pražský arcibiskup a legát apoštolské stolice, vysvětití svou novou kapli, kterou nedávno znovuzřídil podivuhodným krásným a nádherným dílem v hořejší síni či sálu svého arcibiskupského dvora na Menším městě pražském ke cti Kristových zbraní. Přítomni byli tomu posvěcení mnozí jiní biskupové a světští knížata, jimž tam potom byla vystrojena skvělá hostina. Brzy poté se odebral náš pan císař do Porýní, kde provdal dceru bavorského vévody a hraběte holandského Alberta za svého syna, našeho pána, českého krále Václava.

Toho roku byla na svátek Nanebevzetí sv. Panny v Čechách veliká zátopa, takže Vltava vystoupila z břehů a zaplavila velikou část Starého města a způsobila mnoho škod na polích a ve vesnicích, ležících poblíž řečiště, a zvláště v Praze. Celý ten rok byl totiž deštivý.

Toho roku chtěl náš pan císař ukázati velikolepost a slávu českého království, protože se k němu sjížděli ze všech končin světa knížata, panovníci a šlechtici, a dal pokrýti dvě věže pražského královského hradu, východní a západní, olovem a navrch pozlatiti, takže v podvečer ty věže svítily a leskly se na velikou vzdálenost.

V ten čas dal také pan císař poříditi a vymalovati nad portálem Pražského kostela po řeckém způsobu obraz na skle, velmi krásný a s velikým nákladem. Toho roku v neděli nazítří po sv. Vavřinci mučedníku, nejjasnější

kníže Václav IV., král český, povolán byv svým otcem panem císařem ke dvorskému sjezdu do Norimberka, přišel tam s velikým množstvím lidí a při svém příchodu podle obyčeje svých předků, českých knížat a králů, dal zapáliti na dvou místech mohutný oheň, aby všichni věděli o příchodu českého krále. Od starodávna si tak počínají čeští knížata a králové, že přicházejí v plameni a ohni, proto nosili za starodávna černou orlici v ohnivém poli, což je až posud znak české země. Příčina toho byla snad, aby český kníže nebo král nebyl ke dvoru nejvyššího panovníka povoláván z nějaké malicherné příčiny.

K přivítání českého krále vyšla toho dne všechna německá knížata a šlechtici a měšťané, kteří byli přítomni a přijali jej velmi slavně a s nesmírným jásotem. Těm všem vystrojil potom třetího dne velikou hostinu a jeho slávou se rozezvučely ony kraje a sousední země.

Toho roku se na svátek sv. Václava sešlo jen málo lidí. Ochladla totiž láska a zbožnost a lidé oddaní rozkošem, abych tak řekl, méně ctili Boha a svaté. Proto z dopuštění Božího vypukl veliký mor všude a také v Čechách.

Toho roku pan papež Urban V., vida, že v Římě a vůbec v tom kraji církev římská neprospívá pro tvrdost a zlobu tamních obyvatel, naopak že spíše hrozí jemu i jeho lidem nebezpečí, vrátil se šťastně a bez překážky se svým dvorem a kolegiem kardinálským do Avignonu. Toho roku v neděli 17. listopadu, nejjasnější paní Jana, dcera bavorského vévody a hraběte holandského Alberta, po mat-

ce vnučka vévody slezského Ludvíka, pána lehnického, která byla již, obdrževši řádnou zákonitou dispens apoštolského stolce, ježto byla příbuznou pana císaře, provdána v Norimberce za našeho pána českého krále Václava, byla s velikou slávou korunována v pražském kostele za českou královnu od ctihodného otce v Kristu pana Jana, pražského arcibiskupa a legáta apoštolské stolice. Přítomen byl náš pan císař a jeho syn, náš král pan Václav ve své velebnosti, a po osm dní byla strojena hostina na pražském hradě a v městě Praze.

Toho roku nejdůstojnější otec v Kristu, pan Jan, arcibiskup sv. pražského kostela a legát apoštolské stolice, uváživ se zbožnou a laskavou myslí, že chudí klerikové pražského kostela a jiných částí jeho diecése nemají v nemoci, kam by se uchýlili, ale jsou nuceni jíti do obecných špitálů laiků, kteří přece bývají prudce nevraživí na kleriky, založil pro chudé nemocné kleriky špitál na Hradčanech před pražským hradem, pevný a nákladný, a nadal jej sdostatek lůžky, zařízením, platy a jiným potřebným.

Toho roku ve čtvrtek před svátkem narození Kristova, 19. prosince vydechl v Aviñoně naposledy pan papež Urban V. a předposledního dne toho měsíce byl za římského papeže jednomyslně zvolen pan kardinál Petr Belfort, obzvláštní přítel našeho pana císaře, a dáno mu jméno Řehoř XI.

L. P. 1371 byla dosti mírná a teplá zima. Toho roku slavil pan císař velikonoce na pražském hradě s nejjasnější svou chotí, paní

císařovnou Alžbětou. Tato paní císařovna měla v rukou obrovskou sílu. Stalo se asi v téže době, za přítomnosti mnoha knížat, pánů a šlechticů, že si dala přinést podkovu, pro velkého koně udělanou, kterou nejsilnější mužové celou svou silou nemohli ohnouti, ona však ji vlastnoručně zlomila. Pokud se týkalo lámání železných věcí, předčila paní císařovna silou i nejsilnější z mužů. A to nebylo jen tentokrát jednou, kdy jsem to viděl a zapisal, ale dělala to již dříve a mnohokrát později ještě víc svými vlastníma rukama udělala, že se ji žádný z mužů neodvážil napodobiti. Tlusté a silné tesáky vojáků a kuchařů lámala v rukou jako mrkve. Krunýře čili pancíře rytířů a dvořanů pana císaře roztrhla se shora až dolů. Všichni se podívovali její síle, říkajíce, že od času Libuše nebylo v Čechách silnější ženy. A jakkoli byla převelice silná tělesně, nechlubila se tím, ani se ve svém srdci nepyšnila, ale připisujíc svou sílu Nejvyššímu, neukazovala ji často, leč když pan císař tak nařídil.

Nejlaskavější císař, moudře se řídě slovem prorokovým: »Činíte-li soud mezi člověkem a jeho bližním, neublížíte-li vdově a sirotkovi, s vámi budu« a jinde »Blahoslavení, kdož soudí spravedlivě v každý čas«, sám jakožto panovník předsedal v pašijovém týdnu i v týdnu velikonočním a později osobně soudu a rozsuzoval pře chudáků, vdov a sirotek a zjednával soud a spravedlnost bez průtahu každému, kdo si stěžoval, a zůstavoval tak svým dědicům a nástupcům, českým králům, velikolepý a pamětihodný příklad, aby řídíce se tímto

příkladem, neodkazovali vždy pře svých chudých poddaných jiným, ale sami se častěji snažili osobně vyslechnouti je a rozhodovati pořadem práva a spravedlnosti. Často totiž soudcové, pověřeni vyřízením záležitostí chudých, z lásky, nenávisti neb i ze strachu před mocnými, jichž se pře týká, neprovedou nebo aspoň odloží rozhodnutí. Je tedy vhodné, aby panovník sám a ne skrze jiné, co nejčastěji může, vyslýchal a rozhodoval po příkladu tohoto slavného císaře, pokud chce za své dobré skutky dostati nyní i v budoucnosti odměnu od Boha všemohoucího.

Toho roku v neděli, kdy se zpívá Cantate, což bylo 4. května, ctihodný otec v Kristu, pan Jan, arcibiskup sv. pražského kostela a legát apoštolské stolice, zasvětil a vysvětil kolegiátní kostel sv. Jiljí ve Větším městě pražském. Tento kostel počal stavěti bl. paměti pan Jan IV., pražský biskup 27., a vysvěcení byl přítomen náš pan císař.

Toho roku 10. května, v sobotu po neděli Cantate Domino, dopustil Bůh pro hříchy lidské, aby město Slaný úplně shořelo, neboť v domácnosti vznikl požár; když v den trhu bylo tam shromážděno veliké množství lidí, a zahynulo jich tu na dva tisíce. Oheň se totiž náhle vzdmohl, protože vál silný vítr, a že město hořelo na několika místech, vozy s obilím, přivezeným na trh, zatarasily natolik náměstí, ulice a brány, že málokdo mohl vyvážnouti; a tak zahynuli bídňě lidé i dobytek. Také jinde způsobil toho času oheň veliké škody, protože bylo sucho a veliké větry a lidé si počínali nerozumně a neopatrně.

Toho roku a v ten čas upadl pan císař, když dlel na svém hradě Karlštejně, do veliké nemoci, takže lékaři vesměs již zoufali nad jeho uzdravením. Když pak jeho manželka paní císařovna viděla, že je na prahu smrti a žádné léčení že mu neprospívá, utekla se s věřícím srdcem o pomoc k sv. mučedníkovi Zikmundovi. Učinila slib, že půjde pěšky z Karlštejna do Prahy k hrobu sv. Zikmunda a věnuje pro záchranu svého pána 8 misek ryzího zlata, jinak co do obsahu 23 hřiven a 5 lotů zlata v ceně 1650 zlatých, pro hlavu sv. Zikmunda. A když splnila slib a věnovala zlato, aby byla zhotovena hlava sv. Zikmunda, nabyl císař z milosti boží a pro zásluhy sv. Zikmunda dřívějšího zdraví. Toho roku 8. června posvětil ctihodný otec pan Jan, arcibiskup sv. pražského kostela, větší oltář v klášteře sv. Jiří na pražském hradě, ke cti sv. Jiří a sv. mučednice Ludmily. Dále vysvětil 15. téhož měsíce novou kapli ve veliké věži svého hradu v Roudnici ke cti sv. Panny Marie a sv. patronů pražského kostela Víta, Václava, Vojtěcha a Zikmunda. Toho roku byl dokončen obzvláštní obraz, který dal pan císař pořídit v sloupoví pražského kostela jako mosaiku podle řeckého způsobu; čím častěji jej omývá déšť, tím je krásnější a skvělejší.

Toho roku 22. června pan Jan, mohučský arcibiskup, kterého pan císař předtím byl povýšil k tomu kostelu, složil s korouhvemi císaři hold uprostřed města Prahy. Tu jsme uzřeli velikou přízeň boží, prokázanou nám a české zemi; vždyť ještě nedávno arcibiskup mohučský jako metropolita obyčejně koro-

noval a pomazával českého krále a arcibiskupové mohuční potvrzovali také v minulých dobách volbu biskupů k pražskému kostelu, vysvěcovali je a uváděli je v držení kostela právem metropolitů; nyní však díky laskavé přízni boží byl to důstojný otec v Kristu, arcibiskup pražského kostela pan Jan, který se vypravil z rozkazu pana papeže a pana císaře osobně do Mohuče, když byl hold složen, jak pověděno, aby tam uvedl arcibiskupa toho kostela v držení práv duchovních i světských. Bohu díky!

Při tom jest si bedlivě povšimnouti a zaznamenati jako pamětihodné, že pro ty, kdož milují Boha, vše se obrací v dobro; tak totiž, že Bůh neviditelně bojuje za ty, kdož jej milují z celého svého srdce, z celé duše a z celé své síly, když odstraňuje bez krveprolití a bez boje jejich protivníky. Ačkoliv totiž pan papež Urban V. byl zprvu při svém povýšení velikým přítelem pana císaře, přece se asi dva roky před svou smrtí, jakkoli jinak byl spravedlivý a po své smrti se zaskvěl zázraky, nemálo rozhněval na pana císaře, protože pan císař nemohl, či spíše proto, že by to vyžadovalo velké krveprolití, nechtěl zahubiti Barnaba Milánského. A Kazimír, král polský, a arcibiskup mohučský Gerlach Nassavský, kteří v té věci přáli panu papeži, stali se úhlavními nepřáteli našeho pana císaře. Avšak Bůh, který neopouští ty, kdo v něho doufají, odvolal v jediném čtvrtletí tohoto roku před Narozením Kristovým všechny tři, pana papeže Urbana, muže vesměs spravedlivého a svatého, polského krále Kazimíra i mohučského arcibiskupa.

biskupa G. Nassavského. Na jeho místě povýšil, jak bylo řečeno, pan císař ke kostelu mohučskému pana Jana, o němž byla řeč, rodem z Lucemburska, svého příbuzného, který byl dříve biskupem štrasburským.

Toho roku v červenci a srpnu vyslal náš pan císař vojsko proti svému zeti braniborskému markraběti Otovi, který se spikl spolu s uherským králem Ludvíkem proti našemu panu císaři. Vojáci, jdouce na tuto výpravu, způsobili neslýchané a neobyčejné škody chudákům. Nikdy nenadělali chudým tolik škod cizinci, vpadli-li do země. Jako nepřátele dobývali i kostelů Kristových, do nichž se utekli chud'asové se svým majetkem, ty, jichž nemohli dobýt, zapalovali, a loupili, co mohli. Olupovali chudé ženy a vdovy o šaty, nebohé sedláky mučili pro peníze, v klášterních a kostelních dvorech vymlátili obilí a posílali i s vozy a koňmi nebo dobytkem domů. A tak procházeli zemí a sužovali vesnice, způsobující chud'asům nevýslovné a nenapravitelné škody. Mnozí, kdo měli před tím dostatečnou obživu, byli nuceni vyžebrávat si svůj chléb. Nad to se nikdo nenašel, aby pomstil Kristových chudých nebo bránil těm, kteří se dopouštěli zla vůči kostelům, ač se lidé mají starati o své bližní. Ale na co se kdo ohlédl, to si jako vlastní přisvojoval. Co mám říci? Chválím rád svůj národ, ale v tom jej nechválím, že se lidé obrátili jako kdysi jejich otcové k nepravosti, dopouštějíce se takových ohavností vůči Kristovým chudým. Nářek chud'asů pro křivdy a násilí jim způsobená stoupá tedy k uším Všemohoucího a sestu-

puje jeho hněv na české království. I seslal Pán na všechny kraje Čech přetěžký mor i zemřely nesčetné tisíce lidí, a jako by se nikdo neukryl před těmi lotry, tak umírali morem vesměs stejně loupežníci a Bůh sám pomstil věc svých chudých.

L. P. 1372 shlédli Bůh na zkroušenost svého lidu a seslal těm, kteří byli válkami těmi zkrušeni a ztrýzněni, mír a vykoupení. Když totiž byl v březnu pan císař ve Vratislavi, poslal uherský král Ludvík zvláštní vyslance k panu císaři se žádostí, aby jeho dcera Marie byla provdána za syna pana císaře Zikmunda. Byl tedy sjednán mír mezi našim panem císařem s jedné strany a uherským králem a vévody bavorskými s druhé strany a všichni se zaradovali.

Toho roku v sobotu před nedělí Judica, dne 13. března, dal Bůh našemu panu císaři mužského potomka. Jeho přejasná choť, císařovna paní Alžběta porodila sličného syna, jemuž na křtu bylo dáno jméno Karel.

Toho roku pan císař, vrátiv se ze Slezska, slavil velikonoce na pražském hradě, kde v jeho přítomnosti posvětil na Květnou neděli ratolesti důstojný otec pan Jan, patriarcha alexandrijský, kterého pan papež poslal k císaři ve velmi svízelných záležitostech římské církve. A na příští Velký pátek sloužil patriarcha v pražském kostele mši a na Velikou sobotu posvětil vodu a sám pokřtil nedávno narozeného syna páně císařova, jemuž, jak řečeno, na křtu dal jméno Karel. Patriarcha sloužil také sám v pražském kostele hlavní mši na Boží hod a měl latinské kázání k du-

chovenstvu. Přítomen byl pan císař v císařské velebnosti a ozdoben jsa říšskými odznaky, a s ním byli jeho syn Václav, král český, ve své královské velebnosti, dále jasný kníže Václav, vévoda saský, říšský arcimaršálek, přísluhující podle svého úřadu císařské velebnosti; s druhé strany stáli při císaři důstojný otec pan Jan, arcibiskup mohučský, volitel sv. říše, a důstojní otcové páni arcibiskupové pražský a ostrihomský, jakož i biskupové metický, augšpurský, pařížský, naumburský a jiní světští knížata ve velkém počtu; mezi nimi byli vyslanci uherského krále arcibiskup ostrihomský a vévoda opolský, uherský palatin. V pondělí velikonoční vysvětil ctihodný otec v Kristu pan Jan, arcibiskup sv. pražského kostela, legát apoštolské stolice, slovanský klášter řádu sv. Benedikta na Novém městě pražském, založený panem císařem a obdivuhodně zřízený a velikolepě nadaný. Vysvěcení byl přítomen sám pan císař a jmenovaná knížata.

Toho roku v červnu se stalo cosi pozoruhodného, co sluší zaznamenati pro pamět. Ježto skoro všichni mladí šlechtici, jsouce oddáni marnosti obecné, nosili střevíce se zobany čili dlouhými nosci, dopustil Všemohoucí Bůh, jemuž se nelíbí pýcha, že šlechtici Vojtěchu ze Slavětína ml., purkrabímu na hradě Košťálu u Litoměřic, a jeho manželce urazil blesk náhle s nebe udeřivší jedním rázem a najednou zobce či nosy na střevících, lidem však nijak neublížil, nežli že byli poděšeni a nechtěli zůstat v hradě. Avšak veliká je lidská tvrdošíjnost. Ačkoliv tento zázrak lidem

byl zjevný, nikdo neustal od této marnosti, ale nosili dále krátké šaty a zobanovité střevíce a proti Bohu pozdvihovali šíje.

Toho roku a v ten čas, kdy byl pan císař v Mohuči, dopustili se někteří z jeho dvořanů zpupnosti ve hře v kostky vůči několika měšťanům, a ti hněvem rozpálení nenadále se shromáždili pod praporci a vpadli na ně, prchající pak je pronásledovali jako nepřátele až k příbytku paní císařovny a jednoho z našich, který se utekl do lože paní císařovny, zabili na lůžku. Mnohé jiné zabili a v tom poplachu se dostali až k příbytku pana císaře. Když konečně přišli úředníci města, s nesnází ukrotili dav a později svoje lidi těžce potrestali. Také pan císař zapudil ty hráče od svého dvora a měšťané jen velmi nesnadno dosáhli milosti od pana císaře a paní císařovny. Odtud se odebral pan císař do Cách a osvobodil ze zajetí svého bratra Václava, vévodu brabantského a lucemburského, který byl minulého roku zajat ve válce s vévodou julišským. Potom se vrátil pan císař do Prahy a dal kapli sv. Václava v pražském kostele vyzdobiti obrazy, zlatem, drahokamy a cennými kameny ke cti Boha a mučedníka sv. Václava, svého ochránce a pomocníka.

Toho roku, když císař pobýval na Rýně, vypadl mu — ve spánku a zcela bezbolestně — zub, stolička, a na jejím místě vyrostl nový zub, ač panu císaři bylo tehdy 57 let. Nebývalá a neslýchaná to věc, aby v takovém věku rostly zuby, a přece pravdu píši, neboť jsem to sám viděl.

Téhož roku a měsíce pan císař dal na radu

některých kněží světských, kteří svými kázáními v Praze vykonali mnoho dobrého a o jejichž dobrých skutcích a chvályhodném počínání bude řeč po jejich smrti, strhnouti starý nevěstinec v Praze na místě řečeném Benátky, a vyhnav nevěstky, dal tam postavit oratoř ke cti sv. Marie Magdaleny, Afry a Marie Egyptské.

L. P. 1373 slavil pan císař velikonoce v pražském kostele a na hradě. Toho roku, protože zeť pana císaře Oto, markrabě braniborský, nedodržel svých slibů, že totiž, protože neměl dědiců, jeho země připadne synům pana císaře, ale proti výslovným smlouvám a ujednáním dal městům přísahati věrnost bavorskému vévodovi Bedřichovi, svému strýci, a vůbec vyloučil pana císaře a jeho syny, jimž města před tím přísahala, císař shromáždil vojsko a vpadl s velikou silou do Braniborska. A když dobyl několika měst a hradů a markrabě viděl, že se zklamal v naději, kterou kladl v pomoc uherského krále, vzdal se Braniborska do rukou pana císaře a jeho synů, zřikaje se na věky všeho práva, které by mohlo do budoucna připadnouti jemu nebo jeho potomkům nebo jeho strýcům, vévodům bavorským. A přišed do Prahy, ustoupil odevzdáním korouhve svobodně z markrabství Braniborského synům pana císaře. A za souhlasu a na žádost Otovu udělil císař markrabství podáním praporce té země svým synům, totiž králi Václavovi a jeho bratřím dosud dětského věku. Zikmundovi a Janovi, a pro případ, že by zemřeli, panu Janovi, markraběti moravskému a jeho synům Joštovi, Jano-

vi, řeč. Soběslav, a Prokopovi. Otovi dal císař hrad a město Sulzbach, dále města Hersfeld, Hersburk a Lauf, jakož i hrady v Bavorsku Flos a Stauf a přidal mnoho peněz, jež těžko spočítati. A tak Braniborsko, země výborná a cenná, zůstala synům pana císaře, aby ji dědičně měli oni, nebo kdyby zemřeli bez dědiců, synové pana markraběte moravského.

Toho roku v ten čas, kdy císař meškal se svým lidem v Braniborsku, využili bavorští vévodové příznivého okamžiku a vpadli náhle a kradí do Čech až k Domažlicům, kde spálili předměstí a 13 vesnic. Nepíši ani tak o škodě, která tím vznikla, jako o hanbě a nedbalosti těch, kdo špatně hlídali pomezí jim svěřené.

Toho roku den před sv. Jakubem zemřel císařův syn Karel ve druhém roce svého věku.

Toho roku na svátek Narození sv. Panny zemřela dcera pana císaře Alžběta, kterou měl za manželku vévoda rakouský Rudolf, bez dětí. Toho roku ve svátek sv. Michala narodila se panu císaři dcera jménem Markéta.

Toho roku v prosinci byla na rozkaz pana císaře přenesena těla dávných knížat a králů českých z dřívějších hrobů a pohřbena v novém kůru pražského kostela. Nejprve bylo v kapli sv. Trojice, tak zvané císařské, po straně vchodu kaple pohřbeno tělo českého vévody Břetislava, syna Oldřichova, a jeho manželky Judity, kterou uloupil z kláštera, jak se čte v kronice. Po levé straně leží Spytihněv, prvorozenec Břetislavův, který rozšířil pražský kostel. V kapli sv. Antonina leží Břetislav ml., syn krále Vratislava, prvního krále, jehož zabili Vršovci, když se ve Zbeč-

ně vracel z lovu. Na pravé straně kaple pak leží Bořivoj, syn krále Vratislava. Bořivoj daroval pražskému kostelu a kapitule Týnský dvůr se všemi právy. V kapli sv. Doroty, která se nazývá kaplí saského vévody, u vchodu leží Přemysl, třetí čes. král, vpravo; nalevo leží Přemysl, jinak Otakar, pátý český král, vévoda rakouský, korutanský a štyrský, zabitý posléze ve válce s Rudolfem, římským králem. V kapli sv. Šimona a Judy po levici leží královna česká Guta, manželka Václava II., šestého krále českého, dcera římského krále Rudolfa. V téže kapli po pravé straně leží dva v jednom hrobě: na východ Rudolf, zvolený za českého krále, manžel vdovy po Václavu II., Alžběty, řečené Hradecká královna, která zřídila a nadala oltář pro spásu duše Rudolfa, pojmenovaného Kaše. V témže hrobě na západ leží Rudolf, vévoda rakouský a švábský, bratr královny Guty. Věz, že v každém z těchto hrobů jsou olovené desky s vyrytými jmény těchto knížat.

Toho roku slavil pan císař svátek Narození Páně v Praze, ale protože měl bolesti v nohou, nemohl, jak jest zvykem, čísti evangelium: »Vyšlo poručení atd.«

L. P. 1374 v únoru odebral se pan císař s celým svým dvorem do marky braniborské, a zjednávaje tam mír, zdržel se tam až do srpna. Potom se vrátil do Prahy a přijat s počtami, jak náleží.

Toho roku jsem já, Beneš, přenesl z nařízení pana arcibiskupa a pražské kapituly těla pánů biskupů pražských, jejichž jména jsou níže vypsána, z dosavadních míst, kde leželi

jednotlivě a porůznu, dosti nedbale a nedůstojně pohřbeni, a uložil jsem je v novém kůru pražského kostela mezi hrobem sv. Víta a císařskou kaplí sv. Trojice, každé tělo zvláště v kamenné rakvi a s vloženou olověnou deskou, na níž bylo pro věčnou paměť vyryto jméno. Tyto hroby jsem pokryl mramorovými deskami. A protože jsem nemohl naléztí těla mnohých biskupů, která byla zasypána a ztracena v kryptě sv. Gaudencie, když se kdysi bořil starý kostel Pražský, nýbrž toliko ta, která ležela dosti nedůstojně po různých koutech, sebral jsem je a takto pohřbil: v hořejší řadě, která se dotýká sv. Víta, počínajíc od jihu, leží po řadě: Šebíř, Gebhard, Kosmas, Menhart, Jan I., Daniel a Bedřich. V druhé čáře, která se dotýká kaple sv. Trojice, leží: Valentin, Jan II., Bernard, Mikuláš, Jan III., Tobiáš a Řehoř. Těchto 14 biskupů leží pohromadě na tomto místě. Jinde, totiž v kapli sv. Silvestra, leží pan Jan, 27. biskup. Hlava biskupa Ondřeje je uložena ve zdi kaple sv. Václava nad oltářem sv. Kříže, pan Pelhřim u sv. Klimenta, pan Jindřich, jinak Břetislav, Pražský biskup a vévoda český, leží v Doksanech. Pan Arnošt, první arcibiskup pražský, leží v Kladsku. A tak je 18 biskupů, jejichž těla lze naléztí. Ostatních 10 jsem nemohl naléztí. A přiznávám, ačkoli jsem napsal jejich jména na olověných deskách uvnitř a na měděných zvenčí, že nemám jistoty o všech jménech leč o těchto: Menhart, Jan I., Valentin, Bernard, Mikuláš, Jan III., Tobiáš a Řehoř. Ostatní jména jsem psal podle dohady a sdělení jiných. Doufám však, že pravdivěji a lé-

pe jsou jejich jména zapsána v knize života tam, kde odpočívají v pokoji, spolu s devíti biskupy, jejichž těla jsem nemohl nalézt. Proto byla i tato těla přenesena, aby během času zároveň s oněmi neupadla v zapomenutí z nedbalosti, když by se bořila stará stavba.

Toho roku, 16. července, zasvětil důstojný otec pan Jan, pražský arcibiskup a legát apoštolské stolice, klášter Menších bratří u sv. Jakuba v Praze. Téhož roku zasvětil ctihodný otec na den sv. Alžběty nový špitál na Hradčanech ke cti sv. Antonína a Alžběty, který byl sám založil a velikolepě nadal, aby tam našli útulek chudí kněží a nemocní klerikové pražského kostela a jeho diecése.

*

Úmrtí našeho kronikáře je zapsáno v nápisu, který zdobí jeho poprsí v svatovítské katedrále a jehož snímek je v čele této knížky, těmito slovy:

Beneš, zvaný Krabice, pražský kanovník a horlivý ředitel stavby tohoto chrámu, v pořadí třetí, zesnul léta Páně 1375 dne 27. měsíce července.

Několik poznámek.

O životě a díle Beneše Krabice bylo častěji psáno, posledně Jos. Emlerem v úvodě k vydání jeho kroniky, jmenovanému v předmluvě. Zvláště pěkně charakterisoval kronikářovu práci i osobnost r. 1830 mladý Palacký ve své klasické *Würdigung der alten böhmischen Geschichtsschreiber*, kterou si konečně bude brzy moci přečíst i český čtenář v souboru spisů Palackého, chystaném nakladatelstvím Mazáčovým. Čtvrtý svazek sbírky *Prameny dějin českých*, založené Palackým, aby zpřístupnila památky českého dějepisce, obsahuje mimo to kroniku staršího kolegy Krabicova Františka a zvláště velké dílo o posledních Přemyslovcích a Janu Lucemburském z pera zbraslavských opatů Oty a Petra Žitavského, vesměs latinské.

V poznámkách vydání Emlerova jest upozorněno na některé omyly hlavně v udání času, jaké se přihodily kronikářovi v první části jeho díla, která zde přeložena, jež však nejsou velkého dosahu, aby tu byly připomenuty. Zato přijde snad vhod mnohému čtenáři těchto několik vysvětlení. Číslice na začátku řádky znamená stránku této knížky.

13. Klášter před branou havelskou je dnešní františkánský u P. Marie Sněžné.

19—20. Generální učení — universita. Kolej studentů se rozumí Karolinum, založené r. 1366 a umístěné původně v židovské čtvrti, r. 1383 pak přenesené na nynější místo.

21. Císařův bratr Jan Jindřich byl zapuzen

prvou svou chotí Markétou Tyrolskou, kterou pojal potom syn Ludvíka Bavora Ludvík a tím nabyt její země. O tom vypravuje Krabice v části dřívější, do našeho překladu nepojaté, neostýchaje se nikterak zdůraznit se vší otevřeností, že mladý princ usvědčil utrhače tím, že zplodil nemanželského syna, kterému pak vymohl u papeže bohaté proboštství vyšehradské.

23. Cola di Rienze zahynul r. 1354.

27. Nejvyšší penitenciář je kardinál, zmocněný rozřešovat na místě papežově v případech, které byly vyňaty z pravomoci biskupů a vyhrazeny pouze jemu.

31. Kancléř Jan je známý podpůrce snah raného humanismu a také německý spisovatel Jan ze Středy, rodem z Vys. Mýta, zemřelý roku 1380.

42. Po zprávě o smrti arcibiskupa Arnošta z Pardubic vkládá kronikář obsáhlé vypsání jeho života z pera svého kolegy, svatovítského děkana Viléma z Lestkova, které bylo v našem překladě vypuštěno.

55. To je nejstarší zápis svatováclavského chorálu.

60. Kazatel Konrád je slavný Waldhauser.

74. Světští kazatelé, o nichž je tu zmínka, jsou druhové a žáci Miliče z Kroměříže, zemřelého u papežského dvora v Avignoně 29. června 1374. Splnit slib, který tu dává kronikář, zabránily mu pohříchu asi rozpaky preláta i snad ohled na císaře a arcibiskupa Očka, kteří neměli odvahy zastat se smělého předchůdce Husova, když byl na žaloby odpůrců příkře oběslán na soud papežského dvora, z něhož se již nevrátil.